

NAKUUSAMIT MAKKU ILIKKARPAVUT

NAKUUSAP MEEQQANUT ISUMMERSORFIANI ILAASORTANIK APERSUINEQ

15:26

ELSE CHRISTENSEN

15:26

NAKUUSAMIT MAKKU
ILIKKARPAVUT

NAKUUSAP MEEQQANUT ISUMMERSORFIANI
ILAASORTANIK APERSUINEQ

ELSE CHRISTENSEN

KØBENHAVN 2015
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

NAKUUSAMIT MAKKU ILIKKARPAVUT
NAKUUSAP MEEQQANUT ISUMMERSORFIANI ILAASORTANIK APERSUINEQ
Afdelingsleder: Anne-Dorthe Hestbæk
Afdelingen for børn og familie

ISSN: 1396-1810
e-ISBN: 978-87-7119-318-3

Layout: Hedda Bank
Saqqaanik assiliisoq: POLFOTO
Netpublikation

© 2015 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Hertuf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI-p saqqummersitai tusarfimmik erseqqissumik oqaatiginnikkut killeganngitsumik issuaavi-
gineqarsinnaapput.

IMARISAI

	SIULEQUT	5
	EQIKKAANEQ	7
1	AALLAQQAASIUT	11
	Meeqqat ataatsimersuartinneqarnerannit nalunaarusiaq	12
	Inuusuttut 358-it pillugit nalunaarusiaq	13
	Meeqqat ataatsimeersuarnerannit ukiut marluk qaangiunneranni	14
	Nalunaarusiat sisamaat	15
2	NAKUUSAP MEEQQAT ISUMMERSOQATIGIIFFIANI ILAASORTAANEQ	19
	NAKUUSAmut ilanngussinnaaneq	19
	Makku ilikkarpavut	21
	NAKUUSAP siunertaa	25

3	PAASISITSINIAANERNI SAMMISAQARTITSINERNILU PEQATAANEQ	29
	Ukiut tamarmik immikkut oqariartuuteqarfiusarput	29
	Suliniutit assigiinngitsut	30
	Ukioqatinut ingerlatitseqqiineq	31
4	INUUSUTTUT INUUNIANRNERMIKKUT AJORNARTORSIUTILLIT PILLUGIT ILISIMASAT	35
	Inuusuttunut inuuniarnikkut ajornartorsiutilinnut ilisimasat	35
	Qanoq ikiorsisoqartarneranik killilimmik ilisimasaqarneq	38
	Meeraanermi sumiginnarneqarnerup kinguneri	40
5	KIKKUT ILIUUSEQARNISSAMUT AKISUSSAAPPAT?	41
	Inuusuttut namminneerlutik iliuuserisaat	42
	Kikkut iliuuseqarnissamut akisussaappat?	44
6	EQIKKAANEQ	49
	SFI-P NALUNAARUSIAAI 2014	53

SIULEQUT

Namminersorlutik Oqartussani Ilaqutariinnermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfiup UNICEF Danmarkillu 2010-mi ataatsimoorlutik suliniut NAKUUSA-mik taaguutilik aallarnerpaat. Suliniut aqutigalugu Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu meeqqat tunngaviusumik pisinnaatitaaffinik, Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummi nassuiarneqartunik, tunngaviusumik ilisimasaqarnissaannik qulakkeerinneqataassaaq.

Taamanikkullili suliniut ingerlanneqarpoq, massakkullu piffissami aalajangersimasumik sivitsorneqaqqammerpoq. Meeqqat ataatsimeersuarnerat, 2011-mi ukiaanerani ingerlanneqartoq, suliniummi suliat siullersaraat. Ataatsimeersuarnermi meeqqat 13-init 15-inut ukiullit, Kalaallit Nunaanni piffinni tamaneersut ataatsimeersuarnermi peqataapput. Meeqqat siullermeertumik ataatsimeersuartinneqarnerisa kingorna Meeqqat Isummorsorfiannik pilersitsisoqarpoq, meeqqallu 13-inik ukioqarneranni isummersoqatigiinnut ilanngutitinneqartarput, 18-iliinerannilu allanit taarserneqartarlutik.

Ukiut tamaasa 2012-imi, 2013-imi 2014-imilu immikkut qulequtaqartumik paasititsiniaasoqartarpoq, tassanilu meeqqat inuunerissuunerisa, meeqqallu pisinnaatitaaffiisa ataqqineqarnissaata pingaarutaa erseqqissarneqartarpoq. Inuunerissuunermut angajoqqaat

akisussaaffiat, inersimasut tamarmik akisussaaffiat kiisalu meeqqat namminneerlutik akisussaaffiat sammineqarpoq.

Paasisitsiniaanerit tv-kut, naatsunik isiginnaagassiatigut, atuakkiatigut quppersakkatigullu malinnaaffigineqarput, Kalaallit Nunaannilu annertuumik sammineqarlutik. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd - suliniummut akuutinneqarpoq, SFI-mi ukiut tamaasa inuusuttut ilisimasaat isumaallu pillugit nalunaarusiaaqqamik saqqummersitsisarpoq.

Inuusuttut meeqqat ataatsimeersuartinneqarnerannut peqataasut ilisimasaat, misilittagaat isumaallu pillugit nalunaarusiaq siulliulluni saqqummerpoq. Tulliullunilu nalunaarusiaq inuusuttut 358-it kommunerujussuarni sisamani illoqarfinneersut nunaqarfinneersullu ilisimasaannik misilittagaannik isumaannillu paasisutissiisooq, meeqqat ataatsimeersuartinneqarneranni, ikittut peqataaffigisaanni, inuusuttorpassuit taakku ilisimasaannik, misilittagaannik isumaannillu assingusunik pigisaqarnersut paasiniaarlugu misissuinerinik imaqartoq saqqummerpoq. Nalunaarusiat pingajuanni meeqqat ataatsimeersuartinneqarneranni peqataasut uterfigineqarput, tassani taakku ilisimasaat, misilittagaat isumaallu allanngorsimanersut misissorneqarpoq. Kiisalu nalunaarusiaq una Meeqqat Isummorsorfianni peqataasut atugaannik paasisutissiisooq matumuuna saqqummiunneqarpoq.

Pilersaarusionerimi pisortaq Arnavaraq Jørgensen UNICEF Danmarkimeersoq kiisalu fuldmægtig Klaus Møller siunnersortilu Najaaraq Møller Namminersorlutik Oqartussani Ilaqutariinnermut, Naligiisitaanermut Isumaginninnermullu Naalakkersuisoqarfimmeersut suliat ingerlanneqarneranni suleqatigilluarsimanerannik, nalunaarusiamullu iluaqutaasunik oqaaseqaateqarnerannut immikkut qutsavigaavut.

SFI-mi ilisimatusarnermi pisortaasimasooq, , cand.jur. Inger Koch-Nielsen, nalunaarusiami avataaneersutut nalilersuisutut pitsaasunik oqaaseqaateqarlunilu isornartorsiuivoq.

Nalunaarusiaq seniorforsker, mag.art. Else Christensenimit, afdelingen for børn og familie, SFI-meersumit suliarineqarpoq.

Nalunaarusiaq Namminersorlutik Oqartussani Ilaqutariinnermut, Naligiisitaanermut Isumaginninnermullu Naalakkersuisoqarfimmit UNICEF Danmarkimillu suliaassanngortinneqarlunilu akilerneqarpoq.

København, decembari 2015

AGI CSONKA

EQIKKAANEQ

Misissuineq immikkoortunik sisamani, NAKUUSAmik suliniummik, sammisanik, Kalaallit Nunaanni meeqqat atugaannik pisinnaatitaaffiik patajaallisaallunilu qulakkeerisussanik imaqartumik misissuinerni kingullersaavoq. Misissuinerup uuma NAKUUSAp Meeqqat Isummersorfianni peqataasut qissimigaarpai. Inuusuttut meeqqat pisinnaatitaaffiik, Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pillugit Aalajangersagaani takuneqarsinnaasunik ilisimasaat sammineqarput, tassanilu NAKUUSAp iliuseqarnermik sammisumik periusaanut, inuusuttut inuuniarnikkut ajornartorsiutinut isummerlutillu paasinninnissaannut kiisalu inuusuttut ineriartornermut peqataallutillu akisussaaqataalersinnaanermut akuunerat sammineqarput. Misissuinermilu apeqqutit makku qulaajaavigineqarput:

1. Inuusuttut Meeqqat Isummersorfianni peqataasut, Meeqqat Pisinnaatitaaffiini suut ilikkarpaat?
2. NAKUUSAp aaqqissuussaani sorlarni inuusuttut peqataappat?
3. Inuusuttut inuusuttunik allanik inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqartunik qanoq ilisimasaqartigippat?
4. Inuusuttut akisussaaffimmik tigusiniarlutik namminneerlutik qanoq iliorpat, ataatsimullu isigalugu kikkut meeqqanik inuusuttunillu

ajornartorsiuteqartunut ikiuunnissamut akisussaasutut
isumaqarfigaat?

INERNERIT

Inuusuttut Meeqqat Isummorsorfianni peqataanerminni ilikkagaqarsimaqalutik erseqqissaatigaat. Ataaserlu eqqaassanngikkaanni, tamarmik Meeqqat Isummorsorfiannut akuulinnginnerminni, meeqqat pisinnaatitaaffiinik ilisimasaqarsimangillat.

Meeqqat oqaatigerusutaminnik oqaatiginnissinnaaner, misigisaminnik (aamma pitsaanngitsunik) oqaluttuarsinnaaner kiisalu meeqqat oqaasiisa tusaaneqartarnissaat pingaartuusiq ilikkarsimallugu isumaqarput.

Meeqqat piffissami Meeqqat Isummorsorfianni ilaanerminni NAKUUSAp suliniutaanut peqataasarsimapput. Ukiumoortumik paasisitsiniaanerni peqataasarput, tassanilu meeqqat inuunerissuunissaannut angajoqqaat, inersimasut tamarmik akisussaaffeqarnerat kiisalu meeqqat inuusuttullu nammineq akisussaaffeqarnerat sammineqarput. Ingammillu NAKUUSAp oqariartuutaanik inuusuttunut allanut siaruarternermik peqataasimanertik pingaartippaat.

Tamarmillu meeqqat pisinnaatitaaffiinik NAKUUSAmilu sulinerminnik illoqarfigisaminni nunaqarfigisaminniluunniit atuarfimmi atuaqatiminnik ingerlatitseqqinermikkut peqataapput. Angajoqqaat inersimasullu meeqqat inuunerissuunissaannut annertuumik akisussaaffeqarnerat siaruartissallugu tamanit pingaarnerpaavoq.

Inuusuttut inuusuttoqatiminnik inuuniarnermikkut ajornakusoorutilinnik sukumiisorujussuarmik ilisimaarinnipput. Tamangajammillu, ataaseq kisimi pinnani, inuuniarnermik ajornartorsiuteqartumik/ajornartorsiuteqarsimasumik ilisimasaqarlutillu peqateqartarput. Amerlanertigullu meeqqat/inuusuttut angajoqqaamik imigassamik ajornartorsiuteqarnerat meeqqanilluunniit kinguaassiutitigut atonerluineramik patsiseqartumik ajornartorsiuteqarput. Pissutsit taamaattut meeqqat/inuusuttut inuunerannut qanoq kinguneqartarnersut kikkut tamarmik nalunngilaat, tamakkulu oqaatigisaminni sukumiisumik oqaatigisarpaat. Peqatigisaanillu inuuniarnikkut ajornakusoorutinik oqaloqatiginnissamut annertunerusumik misilittagaqarnatik oqaatigaat, naak inuusuttut taamaattunik oqaloqataanissaat pingaaruteqartoq oqaatigigaluarlugu.

Inuusuttullu amerlanerit ikinngutiminnik taamatut ajornartorsiuteqartunut qanoq iliorlutik ikiuisimanertik oqaluttuaraat. Meeqqat allat angajoqqaavisa ajornartorsiornartumik inuunerat pissutigalugu angerlarsinnaannginneranni, angerlaallugit nerisinnerisigut immaqalu innarfissinnerisigut ikiortarpaat. Pisunilu tamani iliuitsit sukumiisut ajornartorsiutinut sukumiisunut iliuusaasarpur. Inuusuttullu ikinngutimik ajornartorsiutaannik oqaloqatiginnittarnerat akuttuneruvoq, soorluttaaq ajornartorsiutaasa aaqqinnissaannut ikiuunneq ajortut. Ataatsimullu isigalugu inuusuttut ikiorneqarsinnaanermik takorluugaqanngitsut misinnarpoq.

Inuusuttut akissutimikkut meeqqat allat ajornartorsiuteqarneritk pissutigalugu pimmatigineqartarnerat atuangitsoortarnerallunniit ilisimasaqarfigalugu ersersippaat - taamaattoqarneranilu atuarfiup meeqqat klassinut atuartunut atuagarsornikkut ikiorneqartariaqartunut inissinneqarnissamut kinguneqartussamik ajornartorsiorpallaannginnerat isummiutigisimasarpaa.

Angajoqqaat inuusuttunut (angajoqqaamik inuuniarnikkut ajornartorsiuteqarnerat pissutigalugu) ajornartorsiuteqartunut ikiuunnissamut akisussaasut inuusuttut amerlasuut isumaqarput, taamaattoqanngippalluunniit inersimasut allat meeqqanik sullissisut akisussaanerannik isumaqarput. Amerlasuullu meeqqat inuusuttullu nammineerlutik akisussaaffeqarnerat tikkuarpaat, meeqqammi namminneerlutik oqarnissaat pisariaqartoq oqaatigaat, taamaalilluni taakku qanoq inuunerat paasineqarsinnaaqullugu. Naallu Kalaallit Nunaat pitsaasumik isumaginninnermut inatsiseqarlunilu pisariaqartitsinnermi saaffissanik neqerooruteqaraluartoq, taakku qanoq iliuuseqartoqarsinnaaneranik siunnersuutigalugit oqaatigineqanngillat.

ILUSISSAT

Angajoqqaat inuuniarnikkut ajornartorsiuteqaraangata, tamatuma meeqqat inuunerannut qanoq sunniuteqartarnera Kalaallit Nunaanni inuusuttut annertuumik ilisimasaqarfigaat nalunaarusiap takutippaa. Allannguisoqarsinnaaneranut annertuumik suleqataanissamik kissaateqarput, qanorli iliortoqarsinaanera annikitsuaraannarmik ilisimasaqarfigaat. Inuusuttullu qaqutikkuinnaq inuuniarnikkut ajornartorsiutit pillugit allanik oqaloqateqartarput, taamattaarlu angajoqqaat inuuniarnikkut ajornartorsiutaasa

ikiorserneqarniannginnerata ileqqorissaarnermik isigalugu eqqortuunnginneranik isumaqarput.

NAKUUSA 2020-p tungaanut suliaminik nangitsinissamik periarfissinneqarpoq. Tamatumalu nassatarisaanik NAKUUSA-mi Meeqqat Isummorsorfianni siunissami sulinerup ilusissaa tikkuassallugu naapertuuttuussaaq.

Ataatsimut isigalugu inuusuttut Meeqqat Pisinnaatitaaffiik ilinniaaraangamik ilisimasanik nutaanik pitsaasunik pissarsisarput. Siunissamilu inuusuttut allat ulluinnarni tapersorsorniarlugit qanoq sulisoqarsinaanerata aallunnissaa iluaqutaasinnaavoq, soorlu tarnikkut ikiueqqaanermik inuiaqatigiillu inunnut ajornartorsiutilinnut neqeroorutaannik periarfissanut. Inersimasunik (inuusuttunilluunniit) maligassiussiuissusannik ikiuinermik misilittakkaminnik sukumiisunik oqaluttuarsinnaasunik neqeroorutigineqartunillu siunertaqartumik atuisinnaanermik (atuisalersinnaanermillu) ikiuisussanik nassaarsinnaaneq isumassarsiatialaassaaq. Inuusuttut ilisimasanik atorineqarsinnaasunik annertunerusunik pissarsinissaat kiisalu ilisimasanik taamaattunik Kalaallit Nunaanni inuusuttunut inersimasunullu allanut (tamakkiisuunngikkaluartumik) siaruarterisarsinnaanissaat anguniagaavoq.

TOQQAMMAVIK

Misissuineq nassuiaaneruvoq. Taanna inuusuttunik aqqanilinnik maanna NAKUUSA-p Meeqqat Isummorsorfianni peqataasunik apersuinermik toqqammaveqarpoq. Taakku toqqammavittut annertuujunngillat, taamaammallu misissueqqissaarnermik toqqammaveqartunik inernilersuinissamut toqqammavissisinnaanatik. Nalunaarusiarli paasissutissisinnaasuvoq, NAKUUSAllu suliai pillugit nalunaarusianut siullernut ataqatigiissillugu qissimikkaanni, taanna inernernut pitsaasunut angusaagallartunut kiisalu siunissami ilisimasat sukumiisut siaruarternissaannik aallussilluni sulinerlut ataqatigiissinneqassaaq.

AALLAQQAASIUT

Namminersorlutik Oqartussani Ilaqutariinnermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiisitaanermullu Naalackersuisoqarfiup UNICEF Danmarkillu 2011-p aallartinnerani suliniut NAKUUSA (www.nakuusa.gl aamma www.nakuusa.dk takukkit) aallartippaat. Kalaallit Nunaanni meeqqat atugaasa pisinnaatitaaffisalu qulakkeernissaannut sammisanik suliniut imaqarpoq.

Meeqqat ataatsimeersuarnerat, meeqqat pisinnaatitaaffinik inu-uniarneranillu sammisaqarfusoq NAKUUSAp suliaani annertuumi siulliuvoq. Ataatsimeersuarneq Ilulissani 2011-p ukiaani ingerlanneqarpoq. Meeqqat 13-init 15-inut ukiullit, Kalaallit Nunaanni piffinni assigiinnigtsuneersut ataatsimeersuarnermi peqataapput. Suliniut ukioq taanna siusinnerusukkut nalunaarutigineqarsimavoq, meeqqallu 13-init 15-inut ukiullit peqataarusuttut nalunaqqullugit kaammattorneqarlutik. Katillugillu inuusuttut 149-t nunamit tamarmeersut (13-init 15-inut ukiullit meeqqat/inuusuttut tamarmiusut 6 procentii) peqataarusullutik nalunaarput, meeqqallu/inuusuttullu 39-it meeqqat ataatsimeersuartinneqarneranni peqataapput.

Kikkullu peqataatinnaannut toqqammaviit pingasut aalajangiisuutinneqarput: 1) Meeqqat inuusuttullu atugaat inuusuttut eqqarsaatersuutigisimassavaat, tassunga ilanngullugit sooq peqataarusunnerlutik eqqarsaatersuutigisimallugu; 2) peqataasut ataatsimeersuarnermi misilit-

tagarilikkatik uterunik qanoq ilillutik ingerlateqqissanerlugit isumassarsi-orfigisimassavaat; 3) peqataasut uterunik meeqqat ataatsimeersuarnerannit misilittakkatik qanoq ingerlateqqissanerlugit eqqarsaatersuuteqarsimassapput; 4) peqataasut Kalaallit Nunaanni piffinnit tamanit, illoqarfinnit nunaqarfinnillu aggersuussapput.

Meeqqat ataatsimeersuarnerisa kingorna meeqqat isummersoqatigiiffiunik, meeqqanik/inuusuttunik assigiinngitsunik ukioqartunik, assigiinngitsunik tunuliaqutaqartunik Kalaallit Nunaannilu piffinni assigiinngitsuneersunik pilersitsisoqarpoq. Meeqqallu Isummersoqatigiiffiani peqataasut kingorna NAKUUSAp suliniutaani assigiinngitsuni peqataapput. Suliniutillu taakku paasisitsiniaanernik, soorlu meeqqat inuunerisuunissaannut, angajoqqaat akisussaaffeqarnerannik, inersimasut tamarmik meeqqat inuunerannut akisussaaffeqarnerannut meeqqat inuusuttullu namminneq akisussaaffiannut kiisalu FN-ip Meeqqat Pisinnaati-taaffii Pillugit Isumaqatigiissutaata imarisaanik imaqarput. Meeqqat ataatsimeersuarneranni peqataasut pingajorarterutaat NAKUUSAp Meeqqat Isummersoqatigiiffianut ilanngupput.

2012-imi, 2013-imi 2014-imilu sammisanik NAKUUSAmut atuumassuteqartunik nalunaarusiortarpoq, taakkulu tulliuttuni allaaserineqassapput.

MEEQQAT ATAATSIMERSUARTINNEQARNERANNIT NALUNAARUSIAQ

Nalunaarusiaq siulleg(NAKUUSA - piumavugut pisinnaavugullu, Christensen, 2012) meeqqat ataatsimeersuarneranni peqataasunik apeqquutit aallaavigalugit misissuinerup inerneranik imaqarpoq. Apeqquutillu ataatsimeersuarnerup ingerlanneqarnerani inuusuttunit immersorneqarput. Immersugassami inuusuttut ajornartorsiuteqartut, taakkulu ajornartorsitunit inuunerminni atugaannik imaqarpoq. Meeqqat ataatsimeersuartinneqarneranni peqataasut pissutsinik taamaattunik ilisimasaannik itisiliisumik, taakkununnгалu isumaannik akisuteqarnissaannik qinnuigineqarput.

Inuusuttut peqataasut Kalaallit Nunaanni inuuniarnikkut (ingammillu) ajornartorsiutinik ilisimasaannik taakkununnгалu isumaannik nalunaarusiaq imaqarpoq. Inuusuttullu ajornartorsiutit qanoq anner-tutiginerannik, ajornartorsiutit sorliit qanoq iliuuseqarfigineqartariaqar-

nerannik inuusuttut isumaannik kiisalu inuusuttut apeqqutini akisassanik immersuisut ilaqutaallu pillugit naatsumik nassuiaammik nalunaarusiaq imaqarpoq. Taamaalillunilu nalunaarusiaq meeqqat inuusuttullu inuuniarnikkut ajornartorsiutaannik aallaaveqarpoq, taamaalillunilu taakku meeqqat inuusuttullu inuuniarnikkut atugaannut pisinnaatitaaffinullu sanilliunneqarlutik.

INUUSUTTUT 358-IT PILLUGIT NALUNAARUSIAQ

SFI-p nalunaarusiaata aappaa (*Inuiaqatigiinni kalaallini inuusuttuuneq*, Christensen 2013) ukiup tulliani saqqummerpoq. Nalunaarusiarlu taanna nalunaarusiamut siullermut malittaavoq, tassanimit apeqqutinit nalunaarusiami siullermi meeqqat ataatsimeersuartinneqarneranni peqataasunik apersuilluni misissuinermeersut paasissutissat atorneqarput. Massakkullu inuusuttut katillugit 358-it apeqqutini akissuteqarput. Inuusuttut taakku Kalaallit Nunaanni kommuninit sisamanit illoqarfinneersuupput, nunaqarfinneersullu marluupput. Inuusuttullu atuarfigisaat apeqqutit akisassiat atuartitsinermi tiimimi suliniummut peqataanissamut immikkoortinneqartumi akissuteqartitsinikkut peqataapput.

Misissuinerlunilu marlunni akissutigineqartut imminnut assingusorujussuupput. Inuusuttut apeqqutini inuuniarnermut tunngasunik oqallinnermi tapertaaqataanissaat peqatigisaanillu oqallinnermi oqaloqatigiinnerniluunniit taamaattuni ikinnerussuteqartut kisimik peqataasartut inuusuttut amerlanerit isumaqarput. Inuusuttut amerlanerit inuuniarnikkut ajornartorsiutinut naammaginartumik ilisimasaqarlutik oqaatigaat. Inuusuttut affaanit amerlanerusut, inuuniarnikkut ajornartorsiutit angajoqqaat imigassamik hashimillu atuinerannik ataqatigiiffeqartut isumaqarput. Ingammillu niviarsiaqqat kinguaassiutitigut atonerluinerit ajornartorsiutaasutut oqaatigaat. Erngunneq, pinerlunniarneq, atuarfimmi angusarlunneq, ilinniagaqannginneq suliffissaqannginnerlu inuuniarnermi ajornartorsiutit taaneqarput, ikinnerusullu tarnikkut ajornartorsiuteqarnerit inuuniarnermi ajornartorsiutaasutut taavaat.

Inuusuttut 80 procentiisa inuusuttut siusissukkut (annertuumillu imigassamik hashimillu atuilersarnerat iliuuseqarfigisariaqartutut taavaat, soorluttaaq angajoqqaat imigassamik hashimillu annertuumik atuinerata qanoq iliuuseqarfigineqartariaqarnera 66 procentit oqaatigigaat. Niviarsiaqqat 75 procentiisa nukappiaqqallu affaasa missaasa kinguaassiutitigut

atornerluinerit arlaatigut iliuseqarfigisariaqartut isumaqarput, soorluttaaq erngunnermut, pinerlunniarnermut, atuarfimmi angusalunnermut ilinni-agaqannginnermut suliffissaqannginnermullu qanoq iliuseqartoqartaria-qartoq taakku isumaqartut. Pissutsit taamattut iliuseqarfigineqartaria-qarneri inuusuttut sakkortuumik kissaatigaat.

MEEQQAT ATAATSIMEERSUARNERANNIT UKIUT MARLUK QAANGIUNNERANNI

SFI-p nalunaarusiaata pingajuat NAKUUSAmik suliniummik malinnaasoq, 2014-imi saqqummerpoq. Nalunaarusiamilu tassani (*NAKUUSAp aallartinneranit ukiut marluk qaangiunnerat*, Christensen, 2014) nalunaarusiaasimasut siullit marluk inerneru malitseqartinneqarput, inuusuttummi 2011-mi meeqqat ataatsimeersuartinneqarneranni peqataasut attaveqarfigeqqinneqarput, apeqqutillu siusinnerusukkut meeqqat ataatsimeersuartinneqarnerannut atatillugu apeqqutaasut assingi akeqquneqarlutik.

Meeqqat ataatsimeersuartinneqarneranni peqataasunit 39-usunit 37-it misissuineru peqataapput. Inuusuttut apeqqutinik akisassianik kaallisuunik danskisuunillu nassinneqarput. Apeqqutillu nassiunneqarnerannit piffissaq sivitsortoq akineqanngikkaangata, sianerfigineqarlutik oqarasuaatikku apersorneqartarput.

Inuusuttut akissutaat, meeqqat ataatsimeersuartinneqarnerisa naalanni akissutigineqartunut annertuutigut assingupput. Inuusuttut inuuniarnikkut periarfissanut inuuniarnikkullu ajornartorsiutinut tunngatillugu isumaat allanngorsimannigilaq, soorluttaaq inuuniarnikkut ajornartorsiutit oqallisiginissaannik amerlasuut ajornakusoortitsillutik inuusuttut arlallit isumaqartut.

2013-imi inuusuttut amerlanerusut, inuusuttorpasuit meeqqat atuarfianni nammassereernerminni inuusutissarsiutitigut ilinniagaqal-ertannginnerat ajornartorsiutit isigaa. Taamattaarlu inuusuttut inuuniarnermut ajornartorsiutinut iliuseqarnissamut namminneq akissusaaffeqarnerat, soorluttaarlu tarnip nakorsai, atuarfiit kiisalu naalakkersuisoqarfinni kommuninilu annertunerusumik akissusaafeqarneq inuusuttut 2013-imi annertunerusumik tikkuaaffigaat. Akissusaaffik angajoqqaaniillunilu politiiniittoq inuusuttut annertunerusumik 2011-mi isumaqarfigaat. Taakkunungalun tunngatillugu akissutit

allanngorsimapput, soorluttaaq inuusuttut ukioqqortunerulersimanagerat isummanik allannguinnermut aamma annertuumik peqataaqataasutut isigineqartoq.

NALUNAARUSIAT SISAMAAT

Nalunaarusiarlu una NAKUUSAp ineriartorneranik malinnaanermut nalunaarusiat sisamaraat. Misissuinnermillu NAKUUSAp iliuuseqarnermik aallaaveqartumik periuseqarnera immikkut sammineqarpoq, tassanilu inuusuttut inuuniarnikkut ajornartorsiutinut kiisalu inuusuttut ineriartornermut akisussaaqataanissaannik ilisimasaqarlutillu isumaqarnissaat pingaartinneqarpoq. Inuusuttut NAKUUSAp suliniutaani peqataasimasut iliuuseqarnissap pisariaqarneranut qanoq ilisimasaqarlutillu paasinninnerminnik, kiisalu inuusuttut inuuniarnikkut ajornartorsiuteqartunik paasisaqarnermi kikkut iliuuseqarnissamut akisussaannerannik qanoq isumaqarnerat misissorneqarpoq.

Misissuineq inuusuttut Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu inuuniarnikkut atugaasa pitsanngortinniarnearanni sulinnermut akuulersinnissaata pingaartuunera isumagalugu ingerlanneqarpoq.

NALUNAARUTIT SISAMAANNUT PAASISSUTISSANIK KATERSINEQ

Misissuineq pitsaassusilimmik apersuinnerut ingerlanneqarpoq, tassanilu inuusuttut NAKUUSAp Meeqqat Isummorsorfiannit peqataasut apersorneqarlutik. 2011-p kingorna Meeqqat Isummorsorfianni ilaasortat taarseraapput, tamannalu ilaatigut ilaasortat arlallit 18-iliinerannik, ilaasortat efterskolierarnerannik, taamaammallu ingerlaqqissinnaannginnerannik tamanna patsiseqarpoq. Ilaasortaq Meeqqat Isummorsorfiannit ilaasortajunnaaraangat, NAKUUSAmi sulisuusut Meeqqat Isummorsortartunut ilaasortassamik nutamik pissarsisarput. Ilaasortamik nutamik toqqaneq, ilaasortaasimasut toqqarneqarnerannut toqqammaviit assigalugit pisarpoq, ingammillu Kalaallit Nunaanni piffinnit tamaneersunit meeqqanik/inuusuttunik peqataatitaqartuarnissaq eqqummaariffigineqartarpoq.

Misissuinnermi annertunerusumik inuusuttut suliniummit suna pissarsiarineraat sammineqarpoq. Inuusuttut NAKUUSAmik suliniutip siunertaa qanoq paasinneraat misissorneqarpoq – tassa suliniutinik ingerla-

taqarnermi suna isumaanersoq. Tulliullugulu apeqputit arlallit inuusuttut sunut akuusimerannik/peqataasimanerannik imaqtartut – suliniutillu taaku qanoq paasisimaneeraat apeqputigineqarput.

Apersuinerullu immikkoortuata pingajuani, inuusuttut suliniummit sunik pissarsisimanerannik imaqtarneruvoq. Apeqputillu arlallit makkunannga itisiliisuupput:

- Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffinik inuusuttut sunik ilikkagaqarpat?
- Inuusuttut meeqqat inuusuttullu pisinnaatiaaffinik eqqummaarinne-rulersimappat? Qanoq?
- Inuusuttut inuuniarnikkut ajornakusoorutinik qanoq ilisimasagaqarpat?
- Suliniutip aallartinnerata kingorna inuusuttut inuuniarnikkut ajornakusoorutit pillugit sunik (nutaanik) ilikkagaqarpat? Namminneq qanoq isumaqarpat?
- Inuusuttut inuuniarnikkut ajornakusoorutit pillugit qanoq isummer-sorpat?
- Suliniutip aallartinnerata kingorna inuusuttut isummaminnik allanguisimappat?
- Inuuniarnikkut ajornakusoorutinut tunngatillugu iliuusaasinnaasunik iliuusaasariaqtunillu inuusuttut qanoq isumaqarpat?
- Inuusuttut arlaannik eqqarsaatersornerulerpat?
- Iliuuseqarnissamut kikkut akisussaaffeqarpat?
- Inuusuttut namminneerlutik – piffissap ilaani – inuuniarnikkut ajornakusoorutit akiorniarlugit iliuuseqarpat? Matumanilu atituumik apersuisoqarpoq – matumanilu akerliussutsimik takutitseqataasimane-rit paasisitsiniaaqataanerilluunniit apeqputigineqarput.
- Siunissaq pillugu inuusuttut eqqarsaatersuutaat naggasiullugit oqaatigineqarput.

Misissuinerlu nalunaarusiamik uannga siunissami sammititanik suliniutini-
k suliaqtarnerup nanginnissaanik arlalinnik kaammattuuteqartumik iner-
neqarpoq.

Misissuineq maj/juni 2014-imi apersuinikkut ingerlanneqarpoq. Piffissami tassani Meeqqat Isummorsorfiata ukiumoortumik ataatsimeer-
suarnerat ingerlanneqarpoq. Taamaammallu meeqqat/inuusuttut ataatsi-
meersuarnermi peqataaneranni apersorneqarsinnaapput. Inuusuttullu
Kalaallit Nunaanni piffinnit tamaneersummata, apersuisussap nunarput

kaajallallugu angalanissaa pissutigalugu, ataasiakkaarilluni apersuinerit ingerlanneqarsimasinnaassanngikkaluarpot. Angalanermi sapaatit akunerini arlalinni ingerlanneqarsimassagaluarpoq, ilaatigullu aamma angalaneq akisoorujussuusimassagaluarpoq – angalanermilu oqalutsimik angalaqateqartoqarsimassagaluarpat, tamanna sulii akisunerujussuusimassagaluarluni.

Piffissamilu ataatsimeersuarnerup ingerlanneqarnerata periarfissaqarfii, inuusuttunik ataasiakkaarilluni apersuinerit ingerlanneqarput. Ataasiakkaani apersuinerit danskisut ingerlanneqarput, amerlanertigullu inuusuttut kalaallisut oqalunnissartik piumaneruaat. Taamatullu pisoqarnerani meeqqanut angalaqataasut marluusut aappaa, ataatsimeersuarnermi sulinermi ikiuttoq, apeqqutinik akissutinillu nutserussinermik ingerlatsivoq (taakkulu soorunami nipangersimasussaatitaapput).

Inuusuttullu apersoruminarput – ammasuupput misilittakkaminillu eqqarsatersuutiminnillu assigiinngitsunik oqaluttuarlutik. Nalunaarusiami inuusuttut oqaatigisaat issuarneqarput. Inuusuttullu kinaassusaanik isertuussinissaq pissutigalugu, misigisat aalajangersimasut sumi pisi-maneri, kikkut peqataasimanerat kiisalu ilaqtutanut paasissutissat sukumiisut ilanngunneqanngillat. Taamattaarluni issuaanerit tamarmik inuup issuarneqartup aqqanik, ukiunik suaassusaanillu taasinani pipput. Pisullu ilaanni issuaanerit immikkoortunut marlunnut agguarlugit allaaserineqarput, tamannalu inummik ilisarinnissinnaaneq ajornarnerulersinniarlugu ingerlanneqarpoq. Meeqqat Isummorsorfiata ataatsimeersuarnerani peqataasut tamarmik, katillugit aqqanillit, apersuinermi peqataapput.

Inuusuttut qanoq ilillutik Meeqqat Isummorsorfiannut ilanngusimanersut (kapitali 2), inuusuttut NAKUUSA-mi sunik suliaqarsimanerat (kapitali 3), inuusuttut inuusuttunik allanik inuuniarnermikkut ajornartorsiutillit pillugit sunik ilisimasaqarnerat (kapitali 4), inuusuttut namminnerlutik inuuniarnikkut ajornartorsiutinut qanoq iliuuseqarsimanersut, inuuniarnikkullu ajornartorsiutinut kikkut iliuuseqarnissamut akisussaanerannik inuusuttut isumaat kiisalu inuusuttut siunissaq pillugu eqqarsaatersuutaat (kapitali 5) nalunaarusiami nassuiaatigineqarput. Nalunaarusiaq eqikkaanermik naggaserneqarpoq (kapitali 6).

NAKUUSAP MEEQQAT ISUMMERSOQATIGIIFFIANI ILAASORTAANEQ

Meeqqat/inuusuttut NAKUUSAp Meeqqat Isummersorfiannut ilannguttut, piffissani assigiinngitsuni ilanngupput. Inuusuttut ilaat 2011-2012-imi ilannguttut 18-ileereersimapput, taakkulu meeqqat Isummersorfianni inaat ilaasortanit nukarliunerusunit tiguneqarput. Ilaasortallu nukarlit taamaalillutik ukioq ataasingajak taamaallaat ilaasortaapput. Taamaak-kaluartorli NAKUUSAmik pissarsianut Meeqqallu Isummersorfiannut tunngatillugu nassuiaataat assigiingajavissuupput.

NAKUUSAmut ilanngussinnaaneq

Ilaat – ilaasortat angajullit nukarliillu akornanni – namminneerlutik NAKUUSAmut peqataanissartik kissaatigaat, nammineerlutillu qinnuteqaammik allagaqarlutik. Ilaatigut Meeqqat Pisinnaatitaaffiik ilik-kagaqarnissamik kissaateqarput, ilaatigullu Kalaallit Nunaanni meeraaneq pitsaanerulersikkumallugu meeqqat atugaannik allannguerusullutik.

Meeqqat inuusuttullu qanoq perorsarneqartarneranni iliuuseqarusupunga, meeqqallu pisinnaatitaaffiik paasisaqarusuppunga.

Anaanaa takoqqusaarut takusimavaa, taavalu qinnuteqarpunga. Uannut tunngasunik, sunik soqutigisaqarninnik sunillu nuanna-

risaqarninnik allappunga. Anguniagaqarlungalu meeqqat sinnerlugit oqaaseqartarusunnera allappara.

Allat atuarfitsik aqcutigalugu ilanngupput, taakkunanilu meeqqanik NAKUUSAp suliniarnerani peqataarusuttunik ujarlernermi suleqataasoqarpoq.

Atuarfitsinni pisortaq 7. klassinut NAKUUSA pillugu pappiaqqamik nassarluni iserpoq. Peqataasariaqartugut taanna isumaqarpoq, uangalu taava qinerneqarpunga. Illoqarfitsinni qanoq kissaat eqarsinnaanitsinnut ammasimavunga, kissaatigisavullu saqqummiuppakka. Ilaat anguakka, tamaasaanngitsorli.

Atuarfimmi pappiaqqamut immersuivugut. Apeqqutit akivakka, taavalu ilannguppunga.

Ilinniartitsisuma NAKUUSAp immersugassiaa immersinnaannginneringa aperivaanga. 10. klassimi atuartoq apereqqaarneqarsimagaluarpoq, taannali pisinnaanngimmat uanga aperineqarpunga.

Ilinniartitsisuma peqataarusunnginnersunga aperivaanga, taavalu qinnuteqarpunga.

Arnep innersuussimmamanga ilinniartitsusup aperivaanga. Pissanganarpasippoq, taamaammallu pilerigaara. Meeqqat pisinnaatitaaffiinik ilikkagaqarusuppunga, filmiliornermi peqataarusullunga, inuillu amerlasuut saavanni oqalugiarusullunga.

NAKUUSA tusarsimavara. Taavalu atuarfiup pisortaata misileerusunnginnersunga aperaanga, misileerusuppungalu.

Arlallillu peqataanertik imminnut pingaaruteqartoq oqaatigaat, aatsaammi siullermeerlutik taamaattumik periarfissarsipput. Ingammillu arlallit ittoortorujussuunertik oqaatigaat, NAKUUSAmilu suleqataanermik ittoornerminnik qaangiisikkaatik oqaatigaat.

NAKUUSA radiumi tusarpara. Anaanama ilinniartitsisummalu peqataanissamik qinnuteqarnissara oqaatigaat, taamaaliorpungalumi. Pissanganarsimaqaaq, sionatigullu taamatut peri-

arfissaqarsimanngilanga. Ittoorsimaqaanga taamaammallu allanik peqateqarusussimallunga.

Taamattaarlu ikittut inuusuttut allat atorsinnaasaannik aalajangersimasunik ilisimasaqarnertik misilittagaqarnertillu, namminnerlu aallaavigissallugu piareersimaffigisartik oqaatigaat.

Inuusuttut nunaqarfimmeersut illoqarfimmut nuullutik atuariatortartut, skolehjemminilu najugaqartut ikiorusukkakkitt toqqarsimagaannga isumaqarpunga. Ikiorneqartariaqartullu isumaqarpunga, skolehjemminimi malittarisassarpassuaqarpoq kukkusumik iliuseqartunut pillaassutaasartunik.

Inuusuttut tamarmik NAKUUSAp Meeqqat Isummersortarfianut ilaanertik imminnut pingaarutulerujussuusutut taavaat. Meeqqat Pisinnaati-taaffiit tunngasunik, siornatigut atuunnerannik ilisimanngisaminnik ilikkagaqarsimapput, meeqqallu inuttut pingaarutilipiluussuusut paasisimavaat, inersimasullu ilikkartitserusuttut malugisimavaat, soorluttaaq inersimasunik qanoq oqaasissaqarnerannik tusaajumasunik naapitaqarsimasut.

Arlallillu meeqqat isummaminnik annitsisannginnerat kalaallit kulturianni nalinginnaasusooq erseqqissaatigaat. Tamannalumi eqqarsaatigineq ajorpaat, eqqornerusumilluunniit eqqarsaatigisimagaangamikku oqaluuserineq ajorpaat. Maanilu NAKUUSAmi tamanna allanngorpoq, tassanimi eqqarsarlutillu oqaluttusaapput. Arlallillu ajornartorsiutit oqallisiginissaat ajornarsinnaasartooq oqaatigaat, soorlu Meeqqat Pisinnaatitaaffii ersarissumiitinneqanngippata. Oqaluuserisanut taamak ajornakusoortigisunut oqaatsit atugassat misilittakkallu amigaatigineqarput.

MAKKU ILIKKARPAVUT

NAKUUSAp Meeqqat Isummersorfiani peqataanerminni annertuumik ilikkagaqarsimanertik inuusuttut pingaartippaat. Meeqqat isummersortar-tuisa ataatsimeersuarneranni ilinniartitsisumik meeqqat pisinnaataaffiit oqaluttuutuumik peqataasooqartarsimanagera taakku oqaluttuaraat. Taamattaarlu Meeqqat Isummersorfiaata ataatsimiinneranni meeppaat pisinnaati-taaffiit malitsisisooqartannginneranut atatillugu, meeqqat qanoq amer-

latigisut sumiginnaanernik assigiinningsunik eqqorneqartarsimanagerat oqalugiaatigineqarpoq.

Meeqqallu Isummersoqatigiiffinanni nutaamik ilaasortartaar-toqartillugu, ilaasortatoqqat ilaasortamik nutaamik Meeqqat Pisinnaati-taaffiunik ilinniartitsisarneq periuserineqartarpoq, ilinniartitsinerlu ilaasor-tanngortup meeqqat pisinnaatitaaffiunik ilisimaarinnillualernissaata tungaanut uteqattaarneqartarpoq. Ilaasortanngorlaat arlallit taamaalillutik Meeqqat Pisinnaatitaaffiunik sukumiisumik paasisaqartarlutik, pisinnaati-taaffiilli tamarluinnaasa sukumiisumik sulii ilisimalersimanagit oqaluttua-raat.

Inuusuttullu ilisimasamut nutaamut atatillugu qisuariaataat tul-liuttuni atuarneqarsinnaapput:

Pisinnaatitaaffinnut tunngasunik ilisimasaqanngilanga. Aatsaat taakku tusarpakka.

NAKUUSAP Meeqqanut Isummersorfianut ilanngukkama aatsaat Meeqqat Pisinnaatitaaffiunik ilikkagaqarpunga.

Aallartinnissara sioqqullugu Meeqqat Pisinnaatitaaffiunik ilisi-masaqanngilanga. Kisianni nalunngissutsinni malugisarsimagu-narpakka.

Pisinnaatitaaffinnik ilumut piusoqarnera paasivara. Taakku malit-tarisassanut paarlaateqqaarsimavakka, allassimasutullu isumaqar-figisimagaluarlugit. Pisinnaatitaaffeqarneq meeqqamut paasiumi-naatsuvoq.

Ilikkagaqaqaanga, soorlu meeqqat sunik pisinnaatitaasariaqar-nerannik, soorlu sunngiffimmi sammisaqarnissamik, nutaarsias-sanik malinnaanissamik nammineernissaannillu. Meeqqat nam-mineernerulernissaat pingaaruteqarpoq, taamaalillutimmi inuu-nermik qanoq ingerlannissaa toqqarsinnaalissavaat.

Meeqqat pisinnaatitaaffeqarnerat ilisimasimanngilara. Meeqqat pisinnaatitaaffeqarnerat, meeqqallu pisinnaatitaaffii sumut kil-leqarnerat paasigakku oqiliallaatigaara. Taamaalillunilu meeqqa-nut qanoq pissusilersorsinnaaneq meeqqallu oqaaseqarsinnaati-taanagerat ilisimaneqalerpoq.

Inuusuttut Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit paasissutissanik aallussipput, meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffii inatsisiniuttut, taakkulu malinneqar-nissaat piumasarineqarsinnaasoq.

Ingammillu issuaaneq kingulleq meeqqat pisinnaatitaaffiini namminerminnik ilisimaneqalersillugit qanoq kinguneqartarnerannut sunniuteqarpoq: ” Taamaalillunilu meeqqanut qanoq pissusilersorsinnaa-neq meeqqallu oqaaseqarsinnaatitaanerat ilisimaneqalerpoq”.

Meeqqallu Pisinnaatitaaffiiniq peqartoqarneranik paasisaqarner-minnik qisuariaateqarnermik saniatigut, inuusuttut ilinniartinneqarner-minnut atatillugu tunngaviusunik pingasunik qisuariaateqarput:

1. Meeqqat pisinnaatitaaffeqarnerat tusarlugu pissanganartippaat.
2. Tamanna sioqqullugu ataatsimut isigalugu Meeqqat Pisinnaatitaaf-feqarnerat ilisimaarisimanngilaat, peqatigisaanillu Meeqqat Pisin-naatitaaffii unioqqutinneqartartut tusarlugit tupaallaatiginngilaat. Tamarmik meeqqanik sumiginnakkanik kiisalu meeqqat pisinnaati-taaffiisa isiginiarneqarsimannginnerata kingunerisaanik akornusersi-masunik ilisimasaqarput. Kalaallit Nunaanni taamatut ilisi-masaqarneq nalinginnaasuuq inuusuttut oqarput.
3. Meeqqat qanoq amerlatigisut arlalinnik ajornartorsiuteqarlutik inu-uneqarnerat, taamattaarlu pisinnaatitaaffimmik eqqortinneqarneran-nik misigineq ajortut tupaallaatigaat. Arlallillu meeqqat taamak amer-latigisut pineqarnerat ilisimasimanagu oqaatigaat.

Tamarmillu paasisitsiniaaqataasimanerup, sulianik oqaluttuarnerup kiisalu suleqataanerup pissanganarsimanagerup oqaatigaat.

Inuusuttullu inuuniarnikkut ajornartorsiutinik annertuumik ilisi-masaqarnerat, meeqqat inersimasullu inuuniarnermikkut ajornartorsiutillit inuunerisa qanoq ilersinnaanerannik inuusuttut annertuumik ilisi-masaqarnerat maluginiarnarnerpaavoq. Inuusuttut tamatumunnga ilisi-masaqarnerat Kalaallit Nunaanni inuuniarnikkut atugarisanut ataqatigiisil-lugu isigineqassaaq. Nalinginnaasumik inuit inuiaqatigiinni innuttakitsuni inuupput. Nunaqarfinni minnerusuni immaqa 50-it 100-t tikillugit innut-taqartoqarpoq, nunaqarfinnilu annerusuni illoqarfinnilu minnerusuni immaqa 200-nit 2000-inut inoqarpoq. Kommunninilu sisamani. illoqarfini sisamani anginerusuni inuit amerlanerusut najugaqarput. Nuummilu, illoqarfiit annersaanni, inuit 15.000-it missaat najugaqarput, Ilulissanilu, Sisimiuni Qaqortumilu inuit immaqa 3.000 – 4.000-it najugaqarput.

Tamatumalu nassatarisaanik innuttaasut inuit allat piffimmi najugaqartut ilisimaarilluarpaat, taamaalillutillu inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqarnerat ilisimasaqarfigaat.

500-t 1000-illu akornanni innuttaqartuni najugaqaraanni kikkut atugarissaarnersut, kikkullu atugarliortuunersut amerlanertigut ilisimaar-neqartarpoq. Meeqqat inersimasullu kikkut aningaasarliornerat, kikkut pitsaanngitsuni ineqarnerat, kikkut suliffeqannginnerat, kikkut imigassamik ajornartorsiuteqarnerat, kikkut annersaasarnersut kikkullu annersarti-ttarnersut, meqqat sorliit sumiginnagaanersut, meeqqat sorliit pinnaatigi-neqartarnersut kikkullu inuunerinnerunissamut immikkut ikiorneqartari-aqarnersut ilisimaaraat.

Kikkut tamangajammik (meeqqat, inuusuttut inersimasullu) ajornartorsiutinik ilisimasaqarput amerlasuullu meeqqanut ikiuunniar-nermut qanoq iliuuseqarput. Angajoqqaat imigassartortartillugit, meeqqat pisariaqartitsiffianni ikiorneqartarput, nerisinneqartarlutik tukkutin-neqartarlutillu. Taakkulu tassaasinnaasapput anaanaasup qatanngutai imaluunniit meeqqat angajoqqaavisa ikinngutai, taakku suliassanik taamaattunik isumaginnittarput, naak aamma meeraqaraluartoq ikiorser-neqartanngitsunik.

Naatsumillu kikkut tamarmik inuuniarnikkut ajornartorsi-uteqartoqarneranik kiisalu meeqqat pisinnaatitaaffiunik sumiginnaasoqart-artoq ilisimaaraat, akerlianillu allat iliuuseqartinnagit arlaat ikiuiniarlutik iliuuseqartarput. Ataatsimulli isigalugu meeqqat inersimasullu inuuniar-nikkut ajornartorsiortut takkulu inuuneq atugaat oqallisigineqarpiarneq ajornerat atuuppoq.

Ajornartorsiutinik oqaluuserinnittanngineq taamaallaat kalaallit kulturerinngilaat. Tamanna inuiaqatigiinni innuttakitsuni atugaavoq (taamaammallu sumi tamani innuttakitsuni atugaavoq). Inuimmi taamak ikitsigisut inooqatigiinneranni inuit allat qanittumi najugallit inuunerat pillugu pitsaanngitsumik oqaluuserinninnertut paasineqarsinnaasumik oqallinneq isumassarsiatsialaaneq ajorpoq.

Inuuniarnikkullu ajornartorsiutinik inuillu pisinnaatitaaffinik oqaluuserinninnissami, meeqqat kikkunnik oqaloqateqarnissartik ilisimas-sagaat pingaaruteqarpoq, soorluttaaq pissutsit allanngortinneqarsinnaa-nerannik takorluugaqartariaqartut.

Kikkunnik oqaloqateqarnissamik ilisimaarinninneq qanorlu iliortoqarsinnaaneramik takorluuineq Kalaallit Nunaanni suli nutaajupput. Oqarasuaatikkut siunnersuisarnerit, nuna tamakkerlugu saaffigineqarsin-

naasut periarfissaapput, kommunimiillu ikiorneqassagaanni sumut qanorlu saaffiginnittarneq pillugu malittarisassaqaarnikut pitsaasumik isumagininnermut inatsiseqarpoq. Piviusumili attaveqarfiusinnaasut tamakku ikituinnaaput, soorluttaaq atuutilersitsineq ajornakusooruteqartoq, ingammik illoqarfinni/nunaqarfinni ikittuinnarnik innuttaqartuni.

Attaveqaatilli ikittuinnaanerit inuusuttut Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqartut qanoq amerlatiginerannik tupaallaateqarnerisigut takuneqarsinnaavoq. Ingammillu meeqqat si-visunngitsumi meeqqat isummersoqatigiivini peqataasut, meeqqat taamak amerlatigisut pineqarnerannik tupaallaatiginnillutik oqarput.

Pissutsit pitsaanerulersinnaaqullugit kikkut tamarmik iliuuseqarmissamut akisussaaffeqarnerat NAKUUSAmi peqataanerminni eqqummaariffigilersimallugu inuusuttut oqaatigaat. Peqatigisaanillu inuusuttut qanoq iliortoqartariaqarnera, iliortoqarsinnaanera iliornissarlu nalunartuutillugit oqaatigaat.

NAKUUSAP SIUNERTAA

NAKUUSAp siunertaa NAKUUSAp nittartakkakkut quppersagaani (www.nakuusa.gl) takuneqarsinnaavoq. Tassanilu NAKUUSAp suliniutai meeqqanut inuusuttunullu attuumassuteqartut kiisalu meeqqat atugarisaat pisinnaatitaaffilu nukittorsarneqarniartut atuarneqarsinnaavoq.

NAKUUSA meeqqanut inuusuttunullu tamanut ukioqannigtsunit 18-inik ukiulinnut saaffiginnillunilu attuumassuteqartuuvoq. NAKUUSAllu Meeqqanut isummersorfiani inuusuttuaqqat 13-init 18-inut ukiullit akuutinneqarput. Ilaasortanngortussat 13-ileereersimassapput, 18-inillu ukioqalernerminni ilaasortaajunnaartarput.

Peqatigisaanillu NAKUUSAp siunertaa pisariitsuullunilu anner-tuvoq. Sulineq FN-ip Meeqqat Pillugit Isumaqaatigiissutaanik aallaaveqarpoq. Meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi takorluukkat pingasuupput. NAKUUSAmik suliniarnerup immikkoortua siulleq 2011-mit 2015-imut ingerlavoq. 2015-illu tungaanut siunertat ima oqaasertalerneqarput:

- Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffimminnut ilisimaarinninnerat annertunerulissaaq
- Angajoqqaat pitsaanerpaamik meeqqaminnik akisussaaffiginninnissaannut ikorfartorneqassapput

- Meeqqat inuusuttullu peroriartornerminni ineriartornerminnilu pitsaanerpaamik atugassaqaarnissaat inuiaqatigit qulakkiissavaat.

Meeqqat atugarisaasa pisinnaatiaaffisalu Kalaallit Nunaanni patajaallisarneqaarnissaat NAKUUSAp sulissutigigaa, NAKUUSAp nittartakkakut quppernerani takuneqarsinnaavoq. Tamannalu suliniutit sisamat aqcutigalugit pissaq: isummatigit sanarfititsineq isumaginninnikkullu akisussaaffeqarneq, meeqqanut tunngasunik inatsisinik misissuineq, nammineq piumassutsiminnik sulisut atuunnerannik pajataallisaaneq kiisalu nalilersueriaatsimik patajaallisaaneq.

Meeqqat Isummorsorfiani sulineq ingammik inuusuttut isumaannut inuusuttullu inuuniarnikkut atukkatigit akisussaaffeqarnermik misiginerannik aallussiffiussaaq. Taakkunanilu tamani meeqqat nammineq isumaat akisussaaffiillu kiisalu inersimasut isumaat akisussaaffiillu pineqarput.

Inuusuttut siunertat immikkoortuinut marlunnu ilisimaarinnillu arput. Inuusuttullu ilaata tamanna ima oqaasertalerpaa: ”Meeqqat ilisimannilernissaat anguniarlugu Meeqqat Pisinnaatitaaffisa suunerinik meeqqat paasitinnissaat siunertaavoq.”

Iliuseqarnermullu tunngasortaa nittartakkakut quppernermi ima oqaasertalerneqarpoq: Pingaartitat sisamat, Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissummut naapertuuttut, toqqissisimanartumik patajaatsumillu meeraanermik sinaakkusiisut aallaavigalugit sulivugut:

- Meeqqat tunngaviumik atugassarisaat qulakkeerneqassasut
- Meeqqat ineriartorsinnaassasut
- Meeqqat illersorneqassasut
- Meeqqat sunniuteqassasut.

Ilaatigullu Meeqqat Isummorsorfiani sulineq, inuusuttut ilinniartitaaffigisaat kingornalu ilisimasamik pissarsiaminnik siaruarternermik isumaginninnissaq aqcutigalugu piviusunngortinneqassaaq Tamannalu nalinninnaasumik inuusuttut atuarfigisaminni meeqqanut allanut saqqummii-nerisigut pisassaaq. Anguniakkamillu allatut piviusunngortitsineq tassaavoq, ukiut tamaasa Meeqqat Pisinnaatitaaffinik paasitsiniaanermik, paasititsiniaaviumik filmiornernik il.il. suliaqarneq. Mannalu tikillugu ilaatigit angajoqqaat, ilaatigullu inersimasut allat kiisalu tamanna meeqqat inuunerissuunissaannut akisussaaffeqarnitsinnik, tassanilu meeqqat inu-

usuttullu nammineq akisussaaffeqanerannik paasititsiniaaneq ingerlanneqareerpoq.

Inuusuttullu toqqaannartumik aperineqarnerminni NAKUUSAp siunertaa ima oqaatigaat:

Kalaallit Nunaanni Meeqqat Pisinnaatitaaffiik patajaallisaanisaq siunertaavoq. Meeqqat tusaaneqassapput, meeqqallu oqaatigerusutuminnik annissisisinnaassapput.

Meeqqat inuunerissuunissaat meeqqallu pisinnaatitaaffeqarnissaat siunertaavoq. Meeqqat nammineersinnaanngussasut, taamaalillutik namminneq inuunertik qanoq ingerlassanersoq aalajangersinnaalerlugu.

NAKUUSAp Meeqqat Pisinnaatitaaffiik sorsuutiginninnissaa, kikkullu tamarmik meeqqat pisinnaatitaaffiik ilisimatinneqarnissaat anguniagaavoq.

Meeqqat pisinnaatitaaffiik siaruarterinissaq anguniagaavoq. Inersimasut meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit aperineqaraangamik ima akisarput: "Naluakka". Meeqqallumi aperigaanni aamma taamak akisarput. Arlaannaalluunniit ilisimasaqanngillat, taakkulu ilisimasaqalernissaasa isumaginissaat NAKUUSAp siunertaraa.

Inuit Meeqqat Pisinnaatitaaffiik ilisimasaqalernissaat, meeqqallu sumiginnarneqartut imminut toquttartuunerannik paasitinnissaat siunertaavoq.

Meeqqat inuunerminni aallartilluarnissaannik kikkut tamarmik ilikkartinneqarnissaat.

Ilikkagaqaqaanga: nerilluartarnissaq, angerlarsimaffeqarnissaq, peqqinnartunik nerinissaq, pitsaasunik atisaqarnissaq, meeqqat kinguaassiutitigut atornerlunneqartannginnissaat kiisalu meeqqat isummaminnik anitsisinnaanissaat.

Meeqqat inuunerisooqqullugit pinaveersaartitsinermik suliaqarnissaq siunertaavoq.

Pisinnaatitaaffiit siornatigut tusarsimanngisamma atuunnerat ilikkarpara.

Angajoqqaat (inersimasullu) meeqqat inuunerannik akisusaasuunerisa erseqqissaatigineqarnissaa siunertaavoq.

Meeqqat inersimasunik pisariaqartitsinerat inersimasut – angajoqqaat – ilisimassavaat. Meeqqat tamarmik inersimasunik pisariaqartitsinerat inersimasut paasisariaqarpaat.

PAASISITSINIAANERNI SAMMISAQARTITSINERNILU PEQATAANEQ

NAKUUSAp Meeqqat Isummorsorfiani peqataanermi, NAKUUSAp paasitsiniaanerinit suliniutaannullu assigiinngitsunut inuusuttut anner-tuumik peqataanissaat ilaavoq. Inuusuttut ilaat ataaseq ima oqaluttuarpoq:

Suut tamaasa peqataaffigaakka. 2012-imi meeqqat inuuneris-suunissaat angajoqqaat akisussaaffigaat. 2013-imi inersimasut tamarmik meeqqat inuunerissuunissaannut akisussaaqataanerat sammineqarpoq. 2014-imi ”Yes, pisinnaatitaaffimma nukittor-tippaannga” paasitsiniutigineqarpoq.

UKIUT TAMARMIK IMMIKKUT OQARIARTUUTEQARFIUSARPUT

Ukiut tamarmik siaruartigassatut suliarineqarsimasunik immikkut oqari-artuuteqarfiusarput. 2012-imi angajoqqaat Meeqqat Pisinnaatitaaffiinit peqataallutillu suleqataanissaat oqariartuutaavoq, angajoqqaammi meeqqat inuunerissuunissaannut akisussusaasuupput.

Paasissutissiinermi atortussianik suliarinnittoqarpoq, ukiumoo-rtumillu NAKUUSAp Meeqqat Isummorsorfiata ataatsimeersuarneran-nut atatillugu inuusuttut suliniummut suleqataapput. Tamannalu 2013-imi pivoq, tassanilu oqariartuut inersimasunut tamanut, ingammik pe-

rorsaasunut, ilinniartitsisunut allanullu meeqqanik sullissisunut kiisalu aamma angajoqqaanut, pingaarnersatut inissisimasunut sammitinneqarpoq. 2014-imilu inuusuttut nammineeelutik aamma akisussaaffeqarnerat erseqqissarumallugu FN-ip meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutip imarisaa paasisutissiisutigineqassasoq siunniunneqarpoq. 2015-imi paasisitsiniaanissaq oqariartuutissarlu maanna suliarineqaleruttorpoq.

SULINIUTIT ASSIGIINNGITSUT

Meeqqat Isummorsorfiani ilaasortat nutaanerit aallartitassaminnik suliarlannik sammisassaqarput, ilaasortallu allat misilittakkaminnik sammisanilu assigiinngitsuni qanoq peqataasarnermik misilittakkaminnik oqaluttuassapput:

Meeqqat Isummorsorfiani peqataanerma saniatigut filmimik paasisutissiisumik, angajoqqaat taakkulu saniatigut inersimasut tamarmik meeqqat inuunerissuunerannut akisussaaffeqarnerannik paasisitsiniaanermut peqataavunga.

Peqataasimavunga, nunaqarfimmut angalaqataavunga tassanilu ingerlaaqatigiinnermut oqalugiarnertalimmut aamma peqataavunga inussulioqataallungalu.

Sammisani tamani peqataavunga. Aporfissaqarsimappallu, soorlu atuarfimmut tunngasunik, peqataanissara aalluttuartarpara.

Suut tamarmik pingaartuusut isumaqarpunga. Ukioq siulleq naalakkersuisut siulitaasuannut saaffiginnippugut, ukiup tulliani angajoqqaanut, ukiut pingajuanni ”Qaamanerup qinngorpaatit” (angajoqqaat avataaniittunut) tamanut saaffiginnippugut. Isumagalulu naapertorlugu tamanna aamma pingaaruteqarpoq.

Meeqqat Pisinnaatitaaffiisa suunerannik paasisaqarneq pingaarnersaavoq. Maniitusumut tikikkatta nunaqarfimmut ingerlaqqippugut – tamannalu misigisaavoq nuannersoq. Tamaaneereersimavunga, Meeqqallu Isummorsorfiat peqatigalugu tikerarnissara pissanngatigisimavara.

Angajoqqaat akisussaasuunerannik paasisitsiniaaneq pingaarner-saavoq. Oqariartuut pingaaruteqartuuvoq, angajoqqaammi meeqqamik perorsaasussaapput.

Siorna peqataalerpunga, Meeqqallu Pisinnaatitaaffinut tunngasunik suleqataavunga. Siullermeerlunga peqataagama ilisimasaqanngilanga, ilinniartinneqarpungali. Suut tamarmik uannut pingaartuupput, suliaavummi tamarmik pingaaruteqartut isumaqarpunga.

UKIOQATINUT INGERLATITSEQQIINEQ

Ataasiakkaanut sammisanik anguniagaqarneq, inuusuttut suliniutinut sorlernut ilaatinneqarnissaannut siunertaqartoq, inuusuttut atuarfimmini, illoqarfimmini nunaqarfimmiluunniit najugarisaminni misilittakkanik inuusuttunut ukioqatiminnut ingerlatsitseqqisarnissaannik imaqarpoq. Inuusuttullu tamarluinnangajammik ingerlatitseqqiinnermik taamaattumik suliaqarput. Tamarluinnangajammillu aatsaat siullermeerlutik taamatut suliaqarput, tamarmillu tamatuma unammilligassatut isumagisariaqartuunera misigaat. Inuusuttullu misilittakkaminnik ingerlatitseqqinnermut tunngatillugu ilaatigut ima akissuteqarput:

NAKUUSA Meeqqallu Pisinnaatitaaffii oqaluttuaraakka. Ilaqut-takka, qatanngutikka, angajoqqaakka atuaqatikkalu naalaarput.

Ilulissaneereerluta uterama sunik suliaqarsimanerput saqqummi-uppara. Klassinut nukarlernut aamma pulaarpunga, atuartunillu nukarlernut takutitseqataallunga. Isumagalu naapertorlugu ilu-atsippoq.

Meeqqat atuarfianni efterskolimilu saqqummiivunga. Massak-korpiaq atuarfimmi vikaritut sulivunga, taamaammallu tassani aamma oqaluttuarsinnaavunga, soorluttaaq klubbitsinni suliffi-gisanni aamma taakku oqaluttuarisinnaagikka.

Ilikkakkavut oqaluserisaqaakka. Ilinniartitsisunut, atuartunut, ukioqatinnut angajoqqaannullu. Akuttunngitsumik inersimasunit inuusuttunillu 24-25-inik ukiulinniit aperineqartarpunga – taak-kulu meeqqat pisinnaatitaaffinut tunngasunik ilisimasamik atitu-nerusumik sukumiinerusumillu aperisarput.

Soorunami ilikkarsimasakka oqaluuserisarpakka. Angajoqqaakka ikinngutikkalu oqaluttuuppakka, klassitsinnullu saqqummiivunga. Aallaqqaammut ilungersunarpoq, ittooramami saqqummiisinaanangalu, qaangerparali taamaammallu oqinnerulerpoq. Naalaarput – naatsorsuutigisanniillu ajornannginneruvoq. Aallaqqaammut NAKUUSAmut tunngasunik ilisimasaqanngivipput, massakkullu ilisimasaqalaalerput.

Misilittakkakka ikinngutinnut saqqummiuppakka, ataatsimiinerni atuarfimmilu saqqummiullugit.

TV-kut apersoneqarpunga, tassanilu NAKUUSA oqaluttuaraara. Klassimullu tamarmut aamma saqqummiussissaanga.

Ataatsimullu isigalugu inuusuttut NAKUUSAmi ilikkarsimasaminnik saqqummiineq pissanganartuutippaat. Unammillernartutullu misigaat, naammassinninnertillu ajugaanertut isigalugu. Piginnaasaqarnerulersutut misigipput. Saqqummiussamillu attuumassuteqartorujussuunerat, pingaarutilimmullu peqataasimallutik, ilisimasamillu ingerlateqqinnissaata pingaaruteqarneranik isumaqarput. Isummallu taakku issuaanerni tullerni atuarneqarsinnaapput:

Ilikkagaqaqaanga, meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiik eqqummaarinnerulerpunga.

Meeqqat tamarmik pisinnaatitaaffimminnik paasisaqarnissaat pingaartuq isumaqarpunga.

Aap, meeqqat pisinnaatitaaffii eqqummaariffiginerulerpakka. Ilaquttatsinni angerlarsimaffiminni najugaqarsinnaanngitsunik meerarsiaqarpugut. Taamattaarlu ikinngutit, taakku ikinngutaat, ilisarisimasat taakkulu meeraat eqqummaariffiginerulerpakka.

Ilikkagaqarpunga, sorpassuarnik paasisaqarpunga. Sassarnissamut sapiissuseqarnissaq ilikkarpara. Ittoorpallaarunnaarpunga, sulili ittuulaarsinnaasarpunga, sakkukinnerulersimavorli.

2012-imi 2013-imilu angajoqqaat meeqqamik inuunerannut akisussaaffeqarnerannik, inersimasullu tamarmik meeqqat inuunerissuunissaanut iliuseqarnissamut akisussaanerannik paasisitsiniaanerit pingarneraapput.

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit pingaarutilinnut peqataavunga. Saqqummiussisinnaaneq oqaaseqarsinnaaneq saqqummersinnaanerlu ilikkarpakka.

Amerlanertigut ikinngutitik oqaatigisaminnut naalaartartut inuusuttut isumaqarput, taamattaarlu ikinngutimik akornanni siusinnerusukkut meeqqat pisinnaatitaaffinik paasisaqartoqarsimanngitsoq isumaqarlutik. Ataasiakaalli peqatimik akornanni ilisimasaminnik soqutiginnittoqannginneranik misigipput:

Atuarfimmi NAKUUSAp suliniutai saqqummiuppakka. Affaat naalaartut, sinnerilu oqaloqatigeerujoortut isumaqarpunga Ilinnartitsisoq kisimi apersorpoq – sinnerilu naalaarpallaanngillat.

Ataatsimeeqataaqaarnerma kingorna atuarfinnut uterama ilikkakkakka atuarfinni saqqummiuppakka. Ittoorpunga qanorlu ingerlajumaarnera pissanngatigalugu. Tusarusuppaat, puigoreeraallu isumaqarpunga.

NAKUUSA meeqqallu pisinnaatitaaffii ikinngutinnut, qatanngutinnut angajoqqaannullu oqaluttuaraakka. Klassitsinni aamma saqqummiussisussaagaluarpunga, ilinniartitsisuttali kinguarsartuarpaa. Saqqummiussinissarlu pisussanngoraangat ”puigorakku” oqaatigisarpaa.

Inuusuttut meeqqat pisinnaatitaaffiinnut tunngasunik ilikkakkaminnut pi-umassuseqartut, tunniusimasut, ilikkagaqarusuttut siaruaasserusuttullu issuaanerni atuarneqarsinnaavoq. Meeqqallu pisinnaatitaaffii pillugit meeqqat isummersortartuisa ataatsimeersuarnerannut peqataasut aamma tamanna ersersippaat. Peqatigisaanillu inuusuttut nalinginnaasuusut ataatsimoornermut, festimut, nuannisarnernullu peqataajumasuusut ataatsimeersuarnermi aamma ersepoq, taamattaarlu suliamut upperisaminnut ataatsimoorlutik pi-umassuseqarput.

Eqikkarlugulu inuusuttut oqaatigisaat issuakkani marlunni ukunani saqqummersinneqarput:

Sapaatip akunnera una maanna aallartitarput NAKUUSAmiin-ninni pitsaanerpaavoq. Meeqqat inuunerannik pitsanngortitsiniarluni, pinaveersaartitsinermik suliniarnermut peqataanermi qanoq iliortoqartarneranik ilinniarnaq.

Meeqqat Isummersorfianni peqataaneq pingaarnersaavoq, tassanilu meeqqat peroriartorluarnissat sulissutigisarpaput.

INUUSUTTUT INUUNIARNERMIKKUT AJORNARTORSIUTILLIT PILLUGIT ILISIMASAT

Meeqqat inuusuttullu inuuniarnerminni sanngiitsumik isumalluuteqartut atugaannik inuusuttut ilisimasaqarnerunissaat NAKUUSAmi sulinerup ilagaa, ingammik meeqqat inuusuttullu sumiginnagaanermik nalaatallit, meeqqallu pisinnaatitaaffiit ataqqinnineramik ersersitsivigineqanngitsut.

Taamaammallu meeqqat inuusuttullu inuuniarnermikkut ajornartorsiutilinnut sunik ilisimasaqanerannik, ajornartorsiutit sorliit eqqummaariffigineqarnissaannik isumaannik, meeqqallu inuusuttullu taamatut ajornartorsiutilinnut tunngatillugu qanoq isumaqanerannik inuusuttut apersorneqarput.

INUUSUTTUNUT INUUNIARNIKKUT AJORNARTORSIUTILINNUT ILISIMASAT

Inuusuttut amerlanerit inuuniarnermikkut ajornartorsiutilinnik ikinnguteqarlutillunnit kammalaateqarput. Inuusuttoq ataasiinnaq meeqqanik inuusuttunillu inuuniarnermikkut ajornartorsiutilinnik ilisarisimasaqanngilaq:

Inuusuttut inuuniarnikkut ajornartorsiutaannik annertuumik ilisimasaqarlunga isumaqarpunga. Nutaanik ilikkagaqaqaanga. Inuuniarnikkut ajornartorsiutilinnik ilisarisimasaqanngilanga, as-

sersuutuigalugulu meeqqat mikisut unnuami aneertut meeqqallu mikisut pujortartut takusarpakka. Inersimasunngorunik iluamik inuunissartik ingerlanniapiluussagaat isumaqarpunga.

Inuusuttut tamarmik atuaqatinik ikinngutinillu ilisarimasaminnik peqatigisartakkaminnillu inuuniarnermikkut ajornartorsiutilimmik nalunngisaminnik ataatsimik arlalinnilluunniit taasaqarput. Inuusuttullu inuusuttut allat ilisarimasamik atugaat pillugit oqaluttuaat nassuiaatitaqarlunilu taamatut ajornartorsiuteqarluni peroriartornerup qanoq inneranik isummersornernik ilaqartarput:

Soorunami ajornartorsiuteqarneq meeqqanut tamanut imaan-naangitsuuvoq, ingammillu inersimasunut allanut ajornartorsiutinik oqaluttuarsinnaangikkaangamik. Atuarfimmi pimmatigineqarnermik ajornartorsiuteqartumik ataatsimik ilisarimasaaqarpunga. Ilinniartitsisullu taassuma takkutinngitsuukulanera pis-sutigalugu ilikkarniarnerminik ajornartorsiuteqartutut isigaat, taamaammallu immikkut ilinniartitaanermut klassimut inis-sippaat. Angajoqqaavisalu atuarfimmut allamut nuutinniaralu- arpaat, inissaqanngilarli. Maannalu illoqarfimmut allamut nuus- sinnaanera misissorpaat. Meeqqat pimmatigineqartartut atuarnia- rnerminni ajornakusooruteqartarput. Imminnullu tatigisin- naanginnertik ilikkatarpaat, sunillu pikkoriffeqarnertik nalusar- lugu. Siunissartik annaasaraat oqartoqarsinnaavoq. Pimmatigi- neqarnissartik annilaangagisorujussuusarpaat, iliuuseqarfigaaga- mikkulu akillutillu, pimmatiginninneq sulii sakkortuseriaannartar- poq.

Meeqqat ajornartorsiuteqartut sammeqqunerpaasartut ”naalannginnerpaasartullu” maluginiarpara. Meeqqallu taamaat- tut eqqummaariffiginerulerpakka, pisussaaffeqartutullu misigine- rulerlunga. Siornatigut soqutigineq ajorsimagaluarpakka.

Meeqqat annertuumik ajornartorsiutillit ilisimasaaqarfigisorujus- suuakka. Taamaattunik ajornartorsiutilinnik – inuuniarnikkut atugalinnik – ikinnguteqarsimavunga. Tamannalumi NAKUUSAmut peqataarusullunga qinnuteqarninni oqari- artuutinnut ilaavoq. Atuarfik sumiginnaasartooq isumaqarpunga – atuartut atuariartortarnerat ilinniartitsisut soqutiginnigilaat, ilik- kagaqartannginnerli aamma atuartunut ajornartorsiutaavoq.

Meeqqanik imigassamik atorneerluisunik angajoqqaalinnik ilisarisimasaqarpunga. Persuttaanerit kinguaassiutitigullu atorneerlunneqarnerit atugaapput, taamaammallu pissutsit qaangerneqanngiusartutut inissisimapput. Tamanna meeqqanut toqqissisimananngitsorujussuullunilu nalorninermik annertuumik kingunearpoq.

Kinguaassiutitigut atorneerluinerit ilisimasaqarfigaakka. Pissutsilli allat sukumiisumik ilisimasaqarfiginngilakka.

Ikinngutikka arlallit ajornartorsiuteqarput, assersuutigalugu angajoqqaamik imigassartorneerannik. Sakkortussaqaq. Inuusuttut affaat sinnerlugit ilinniagaqalerneq ajorput, tamannalu ajornartorsiuteqarpassuaqarnerit nassatarisaannik atuarnerminni malinnaaniapiloornerup kinguneraa.

Inuusuttut inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqarnerat ilisimaaraara. Ikinngutimma ilaat imigassamik ajornartorsiuteqartunik angajoqqaarlutik inuupput, kinguaassiutitigullu atorneerlunneqarsimallutik. Ikinngutimmalu taamaattunik oqaluttuukkanganga tapersersorniartarpakka. Assersuutigalugulu ikinngutimma ilaata angjoqqaavi erngukkaangata, angerlarsimaffinnut qaaqqusarpakka. Angerlarsimaffiannilu nerisassaqaanngitsosq nalunngikkaangassuk aamma taamaaliortarpunga.

Angajoqqaanik meeqqanillu inuuniarnermikkut ajornartorsiutilinnik ilisimasaqarpunga. Atuaqatinnillu tamanna aamma ilisimavara – pissusilersornerisigut malugisinnaasarpava, nikallungarpassittarpummi.

Ikinngutinnit aalajangersimasumit angajoqqaanik imerpallaartunik tusarsimavunga. Atuarfitsinnilumi aamma soraarummiinngitsoortoqarpoq. Kinguaassiutimikkut atorneerlungaasimapput, taamaammallu atuariartorneq ajorput.

Atualeqqaq kinguaassiutimigut atorneerlugaasimasosq ilisimasaqarfigaara, taassumalu qanoq innera malinnaaffigisimavara. Meeraangatta ajornartorsiortoq ilisimavara, ataataa imertarpoq, angerlarsimaffimmilu nerisassaqarpallaarneq ajorpoq, taavalumi aamma kinguaassiutimigut atorneerlugaasarpog. Imminut mattusimavog atuariartorneerlu ajorluni.

Meeqqat amerlasuut inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqartut ilisimasarisimavakka. Ikinngutigilluarnerpaasaqarsimavunga imertuaannartunik angajoqqaalimmik.

Meeqqat inuusuttullu inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqartut imminnut toquttarput, imerajuttunngorlutilluunniit ikiaroorajut-tunngortarlutik.

Meeqqat pisinnaatitaaffeqanngikkaangata, meeqqat qanoq inu-usarnerat paasisaqarfigineruara. Meeqqat sakkortuumik inuunillit eqqummaariffiginerulerpakka.

Meeqqat inuusuttullu ajornartorsiutinik nalaanneqaraangamik ilaasa ajornartorsiutitik iluminni toqqortarpaat, meeqqanullu allanut tutsittarlugit – soorlu pimmatnaanikkut allanillu kaman-nerminnik misigititsinermikkut.

Matumanilu issuaanerit arlallit takutinneqarput. Issuaanerillu amerlasuut meeqqanik ajornartorsiutilinnik ilisimasaqarneq ima nalinginnaatigisoq, allaat kikkut tamarmik ilisimasaqarnerannik uppersaavoq. Inuusuttuni amerlanerit meeqqanik inuusuttunillu inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqar-nermik patsiseqartumik inuunermikkut ajornartorsiortitsisunik misilit-tagarput. Inuusuttut ilaatigut pineqartumi misilittagaqarnerat, ilaatigullu pissutsinik eqqarsaatersortarnerat issuaanerit takutippaat. Taakkulu meeqqat ilaasa taamatut atugaqarnerannik, inuunerannik, ajornakusooru-teqarnerit taamaannerannik kiisalu meeqqat inersimasunngorunik ajor-nakusoortumik inuuneqarnissaannik ilimagisaqarnermik takutitsisuupput.

QANOQ IKIORSIISOQARTARNERANIK KILLILIMMIK ILISIMASAQARNEQ

Meeqqallu oqaatigisaanni, meeqqat inuusuttullu allat qanoq ikiorneqar-nerannik ersersitsisunik oqaatigisat ilaangillat. Meeqqat inuusuttullu inuuniarnermikkut ajornakusooruteqartut amerlanertigut *ikiorneqartann-gissorinarput*.

Nerisinneqartarnermikkut tukkutinneqartarnermikkullu ikiorser-neqaratarsinnaapput, arlalitsigullu meeqqanik inuusuttunillu allanit tusarnaarneqatarsimasorinarput, inersimasulli ikiuunneq ajorput.

Inuusuttullu oqaatigisaanni ajornartorsiutinik ikiuttoqarnissaa naatsorsuutigineqarneq ajortoq atuarneqarsinnaavoq. Kapitali 2-milu allaaserineqartutut tamatuma – naak Kalaallit Nunaanni kikkut tamarmik inuuniarnikkut ajornartorsiutilinnik ilisarisimasaqaraluartut – tamatuma oqaluuserineqarneq ajorneranik takutitsinertut isigineqartariaqarpoq.

Inuusuttut arlallit atuarfimmi pissutsinik (pimmattaanernik, meeqqanilluunniit aliasuutilinnik atuariatorneq ajortunik) inuuniarnikkut ajornartorsiuteqarnernik taasaqarnerat maluginiagassaavoq. Atuarfillu inuuniarnikkut ajornartorsiuteqarnernik aallaaveqartumik meeqqat ajornartorsiornartumik inuuneqarnerannik sukumiisumik ilisimasaqartutut inissisimangissorinarput. Atuarfiit atuartut inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqartillugit qisuarianngitsoortarlutilluunniit pitsaanngitsumik qisuariaateqartartut inuusuttut oqaluttuaraat. Ajornartorsiut tamanna Kalaallit Nunaanni ilisimaneqarpoq (assersuutigalugu Christensen il.il., 2009 takuuk), soorluttaaq Mary Fonden suliniummik atuarfinni meeqqerivinnilu tamani pimmaattoqartannginnissaanik suliniteqaqataasoq. Peqatigisaanillu piffissap ilaani Kalaallit Nunaanni tusagassitini ”Atuarfitalak” oqallisaavoq. Atuarfimmik aaqqissuusseqqineq taanna ukiut arlertut qaangiuppoq, Kalaallit Nunaannilu atuarfiit ilinniartitsisunut meeqqanullu pitsaasuunissaannik siunertaqartuulluni. Ullumikkulli aviisini tusagassiorfinnilu atuarfiit sakkortuumik isorineqaleriartorput, suliniummi manna tikillugu iluatsinngitsutut taakkunani saqqummiunneqarpoq.

ajornartorsiullu alla akuttunngitsunik taaneqartartoq tassaavoq angajoqqaat imigassamik annertuumik atuinerat. Ajornartorsiullu taanna aamma ilisimaarineqartoq (assersuutigalugu Christensen il.il., 2009 takuuk), iluamik aaqqissuusiorfigineqanngilaq. Imigassamik ajornartorsiuteqarnermik katsorsarneqarnissamik neqerooruteqartoqarpoq, kikkulli tamarmik ikiorserneqarsinnaanerat qanittumi pisinnaanngilaq, soorluttaaq tamarmik katsorsarneqarnissamik soqutisaqartuunngitsut.

Ajornakusoorullu amerlasuunik taakkartorneqartoq tassaavoq kinguaassiutitigut atornerlunneqarneq. Taannalu ajornartorsiutaavoq ilisimaneqarluartoq. Misissuinermi nutaami (Christensen & Baviskar, 2015) arnat angutillu amerlaqisut meeratillutik kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimanerat oqaatigineqarpoq.

MEERAANERMI SUMIGINNARNEQARNERUP KINGUNERI

Ajornartorsiutit inuusuttut taakkartugaat taamaalillutik ilisimaneqartuullutillu aaqqinneqanngitsuupput, taakkulu tamarmik meeqqanut/inuusuttunut ajornartorsiutinut nalaanneqartunut inersimasunngornermi kingunerluuteqartarput. Meeraanermilu inuuniarnermi atugarliuutit nammatarineqartuarernerat, taamaalillutillu meeqqat inersimasutut inuunerminni ajornartorsiulertarernerat inuusuttut ataatsimut isigalugu ilimagisaraat.

Inuusuttut taamatut inuuneqartut angajoqqaamisullu inuuneqalersarput. Meeqqat isigisatik ileqquliuttarpaat, soorlu angajoqqaat suliffissaaleqisuutillugit, inuusuttut aamma taamaalersarput. Inuusuttut ileqqunik allanngortitsisariaqarput, qanorli iliorlutik taamaalorsinnaanertik naluinnarpaat. Taamattaarlu asersuutigalugu tarnip nakorsaanit ikiorserneqarnissamut sivilisuumik utaqqisarneq aamma ajornartorsiutaavoq. Taamaammallu inersimasunik allanik akisussaaffimmik tiguisoqarsinnaanera aamma pingaaruteqarpoq. Paasititsiniaanerit iluaqutaasut isumaqarpunga, inuimmi tamakku eqqarsaatiginerulersarpaat.

Inuusuttut inuuniarnikkut ajornartorsiutinut tunngatillugu annertuumik sukumiisunik ilisimasaqarnertik eqqummaariffigaat. Tamanna oqaatigisaasa arlallit ersersippaat:

Siusinnerusukkulli tamaasa ilisimareerpakka, maannali taakku kisitsisitaat paasiinnarpakka.

Naatsorsoqqissaakkat assigisaallu nutaanik ilikkagaqarfigaakka, maannalu taamak siaruaassimatiginera tupaallaatigaara, tassa meeqqat taamak amerlatigisut ajornartorsiuteqarnerat.

Aap, anaanaasut 20 procentii persuttarneqartartut, nukappiaqqat 9 procentii kinguaassiutitigut atonerlunneqartartut 50 procentillu ilinniagaqalinngitsoortartut ilisimavara. Kisitsisit qaffasipput. Taamak amerlatiginngissorigaluarpakka.

Nutaanik ilikkagaqarpianngilanga. Inuit tamarmik qanoq inuunerat soorunami ilisimanngilara, ikinngutinnillu ajornartorsiutilinik oqaloqateqartarnikkut tamakku paasisimavakka.

KIKKUT ILIUUSEQARNISSAMUT AKISUSSAAPPAT?

Inuusuttut meeqqanik/inuusuttunik allanik inuuniarnikkut ajornartorsitilinnik ikiuisimanagerat pillugu apeqqutinik arlalinnik saqqummiivigineqarput. Kingornalu kikkut iliuuseqarnissamut akisussaanagerat pillugu inuusuttut aperineqarput.

Inuusuttut inuuniarnikkut ajornartorsiuteqarsimagunik, pisinnaatitaaffitsilluunniit unioqqutinneqarsimappata, sukkulluunniit ikiorneqarsimanerminnik aperineqanngillat. Inuusuttulli ilaasa nammineerlutik inuuniarnikkut ajornartorsiuteqartarsimanagerat aamma/immaqa pisinnaatitaaffimmik unioqqutinneqartarsimanagerat oqaluttuaraat. Apersuinnermilu inuusuttut arlallit namminneq misilittakkatik taavaat. Inuttulli misilittagarisaannik apersorneqanngillat, misissuinnermi ilisimasanut isummanullu tunngavoq.

Inuusuttut ikiuukkusunnerat ikiuukkusussinnaaneralu apersuinnerup takutippaa, peqatigisaanillu taakku qanoq iliortoqarsinnaanera naluaat. Tamatumani piumassuseqarneq ilisimasakinnerlu atuupput. Inuusuttullu qanoq iliortoqarsinnaaneranik ilisimasakikkaangata, tamanna ilaatigut ukiuinut (inuusuttuaraapput) pissutsillu siusinnerusukkut taaneqartut, tassa ataatsimut isigalugu qanoq iliortoqarsinnaaneranut annertuumik ilisimasaqannginneq, aamma inuusuttuni angajullerni inersimasullu akornanni patsisaasarpoq.

Inuusuttullu inissisimanagerat issuaanermit uannga ersersinneqarpoq:

Ikiuukkusuttuaannarpunga, aamma qanoq iliorluni pitsaanerpaamik iliortoqarsinnaanera ilisimanngikkaluarlugu.

INUUSUTTUT NAMMINNEERLUTIK ILIUUSERISAAT

Inuusuttut arlallit suliniutini meeqqanut attuumassuteqartuni peqataanermit misilittakkatik, meeqqallu sapinngisamik pitsaanerpaamik inuunerminni atugassaqaarnissaanik peqataanertik oqaluttuaraat:

Ataasiarlunga nunaqarfitsinni qanoq meeqqat paarineqartarnerannut tunngasumut peqataavunga.

Pinngitsaalineqarsimasumik ilisarisimasaqarlunga qanorlu iliuuseqarfiginiarlutigu siorna oqaluttuaraara. Suliaq politiinut nalunaarutigaarput, qanorli pisoqarsimaneranik ilisimatineqanngilagut.

Pinngitsaalineqarsimasut, meeqqat inuusuttullu misigissutsinik sunik misigisarsinnaanerat, meeqqanut inuusuttunullu saqqummiussimavara. Saqqummiisiffigisakka tupapput, pinngitsaaliinerli tiimimi sammivaat, taamaammallu ajunngilaq.

Soorlu takuneqarsinnaasoq pisimasut aalajangersimasut peqataaffigineqarsimasut pineqarput. Ataavartumik suliniuteqarneq pineqanngilaq, taamaalillunilu meeqqanut atugarliortumut pitsaasumik tamanna kinguneqarluni. Taamatulli piunasaqarsinnaaneq annertuallaassaaq, taamaammallu tamanna ilimagineqarsinnaanngilaq.

Pisunut oqaaseqarneq akerliunerlu matumani salliutillugit pineqarnerat soqutiginarpuvoq. Tamannalu meeqqat pisinnaatitaaffiunik unioqqutitsinermut pinngitsoortitsiniarluni sulinermit allornertut siullertut isigineqarsinnaavoq.

Oqaatigineqartullu allat meeqqanut/inuusuttunut qanoq iliortoqarsinnaaneranik siunnersuinernik imaqaarnerupput. Takuneqarsinnaasutullu meeqqanut/inuusuttunut siunnersuutit inuunerinnissamik anguniagaqaarnermi malinneqartussat pineqarput:

Ullumikkut maani NAKUUSAmi ”maligassiuusuunermut” tunngasunik suliaqarpugut. Maligassiusumik aallussigunik, inuunerissuuneq anguniarsinnaavaat.

Ukiut meeqqallu nammineerluni qanoq pisinnaatiginera apeqqutaapput. Inuusuttut namminneerlutik sulissutiginnissinnaapput. Meeqqanullu nukarlernut tunngatillugu angajoqqaat akisussaaffeqartuupput, taakkumi nammineerpallaarsinnaanngilat.

Inuusuttut piareersimasinnaapput, inersimasunilli ikiorneqarnisamik pisariaqartitsipput – inersimasunit tamanit. Ima oqartoqas-sanngilaq: ”Nallinnarpugut [inuusuttut]”. Ima oqassaagut: ”Immitsinnut ikiorta”.

Inuusuttut sakkortuumik meeraanermi inuunermut tunngasunik ilikkagaqarnerusinnaaqaat – meeqqalli pitsaasumik inuuneqarnisaat aallunneruneqassaaq.

Allallu sukumiinerullutik, meeqqat inuusuttullu qanoq inuunerminnik oqaluttuarsinnaanermik ilinniarnissaat, taamaalillunilu saqqummiusisinaanerat ikiorserneqqarsinnaaneralu pingaarutaat oqaluttuaraat:

Meeqqat angajoqqaamik iliusaannik nuannarinngisaminnik annissisinaanerat pingaarpoq. Atuarfimmi meeqqap illersorneqarsinnaanera pingaaruteqarpoq. Pisariaqartillugulu meeraq allami peroriartortariaqarpoq.

Inuusuttut arlaannut annissisariaqarput – toqqorterinnassanngilat. Iliuseqartariaqarput. Namminerlu pisuunnginnertik ilisimasavaat.

Amerlaqisut tunuarsimaartarput. Immaqa oqarfigisamik ingerlatitseqqinnissaannik isumaqartarput, taamaalillutillu allanit nikassarneqarsinnaanertik ersissutigisarlugu, naak ajornartorsitiminnaq annisserusukkaluarlutik.

Taamattaarlu inuusuttoqarpoq ajornakusoornartumik atugaqarlutik peroriartorsimasunik, tamakkuli qaangerlugit ingerlariaqqissimasunik. Taakkulu suli sukumiinerusumik oqalupput, inuusuttullu ajornartorsiorlutik inuusut nammineerlutik inuunerinnerulernissamut suliniuteqartariaqartut

toqqaannangitsumik oqaatigalugu. Iliuseqanngikkunimmi susoqarnavi-
anngilaq:

Uanga sapinngikkuma inuusuttut allat aamma sapinngillat.
Nammineerlunga tamanna isumagaara, inersimasunillu arlalinnit
ikiuisoqanngilaq. Nammineq tamanna isumagaara, kisimiikkalu-
arlungalu kisimiuttutut misigisimanngilanga.

Inuusuttoqarpoq inuunerinnerulernissamut anguniagaqarsin-
naanngitsunik – allallu angajoqqaamisut inoorusunatik oqarput.
Taamatullu sakkortutigisumik inuuneqaraanni, ikiorneqarnissa-
millu ujartuinani, ilaasa tamanna taamaattussaannartut isi-
gisarpaat.

KIKKUT ILIUUSEQARNISSAMUT AKISUSSAAPPAT?

Apersuinerullu immikkoortua kingulleq, meeqqanik inuusuttunillu inu-
uniarnermikkut ajornartorsiuteqartunik ilisimasaqaraanni, kikkut
iliuseqarnissamut akisussaaffeqarnerannut tunngavoq. Inuusuttut
apeqqutinut taakkununga akissutissarpassuaqarput, tamannalu
meeqqanik/inuusuttunik ajornartorsiuteqartunik taakku ilisimasaqar-
nerannik ersiutaagunarpoq.

Inuusuttut iliuseqarnissamut akisussaaffiup sumut inissinneqar-
nissaa akiuminaatsippaat. NAKUUSAllu siusinnerusukkut nalunaarusiaa-
ni oqaatigineqartut assigalugit, inuusuttut erseqqissunik isum-
mersuuteqarput, peqatigisaanillu isummaminnik itisiliiniarnissartik ajor-
nakusoortillugu. Tamannalu inuiaqatigiinni kalaallini, inuiaqatigiit isuma-
gisassaannik qanoq ilillutik passusinissamik paasisaqarnissamik ajor-
nakusoortitsinermik ajornartorsiuteqarnertut paasineqarsinnaasorinarpoq.
Inuit ataasiakkaat, inunnullu ataasiakkaanut aaqquissutissat inuit nammi-
neerlutik ajornartorsiutit qaangernissaannut iliuserisinnaasaat
eqqarsaatigineqarput. Piffissami sivisunerusumi uteqattaarfiusumik
ajornartorsiutit annikillisillugit inuunermi atugaajunnaarsitsilluni aaqquar-
torsinnaanerup pisariaqarnera paasiuminaatsinneqarpoq. Taamaammallu
kikkut iliuseqarnissamut akisussaanerannik inuusuttut aperineqaraanga-
mik taamatut akissutissaqartinniapiloortarpaat. Akissutit erseqqissut ili-
magineqarsinnaanngillat, isumanillu eqqarsaatersuutinillu pissarsinissaq
ilimagineqarsinnaavoq.

Inuusuttullu isummanik eqqarsaatersuutinillu ersersitsisunik soqutiginarput:

Kikkut akisussaasuunerat suli ilisimanngilara. Eqqarsaatigisimavarali, qanorli iliortoqarsinnaanera suli naluara. Inersimasorpassuit ikiortarsimavaannga, maannali NAKUUSA aqqutigalugu periarfissaqalerpunga.

Issuaanermi tassani inuusuttup ajornartorsiummik eqqarsaatiginnilluni misiliisimanagera ersersinneqarpoq, aammali inuusuttoq inuunermik ajornartorsionartumik misilittagalik NAKUUSAmillu periarfissatut tikkuavaoq. NAKUUSAllu periarfissiinera tassaavoq inuusuttup ajornartorsiuutinik misigisaminik anisitsinissamik ilikkarnera, naalaarneqarnera, paa-sineqarnera, taamaalillunilu inuusuttup nammineq ajornartorsiuutaannginera kiisalu siuariarsinnanermik upperisaqarneq.

Inuusuttut namminneerlutik iliuuseqartariaqarnerannik inuusuttut arlallit erseqqissumik isummorsorput, soorluttaaq inuusuttut amerlasuut iliuuseqarnissamat piareersimasut taakku isumaqartut. Inuusuttulli nukissaqarlutut taamatut isummorsornerusutut isikkoqarput:

Inuusuttut ingiinnarlutik arlaannik pisoqarnissaa utaqqiinnasannngilaat. Nammineq iliuuseqarlutik siunissartik pitsaanerulersissavaat.

Inuusuttut akisussaaffimmik tigusinissamat piareersimapput. Taakku meeqqat pisinnaatitaaffinik atuarfinni oqaluttuarlutik aallartissapput. Immaqalu tamanna aamma politikerit qaqilersinnaavaat, taamaalillutillu meeqqanik, meeqqallu inuunerissuunissaanik soqutiginninnertik oqaluttuaralugu.

Inuusuttut akisussaaffimmik tigusinissamik piareersimanagerat assigiinngilaq. Inuttut qanoq ittuunerat apeqqutaavoq. Inunnut allanut ittoortuugaanni matoqqasuullunilu attaveqartoqarsinnaasoq isumaqanngilanga. Taamaammallu allat qanoq inneranik aperisarnissaq aamma pingaaruteqarpoq.

Allat oqaloqatigineqassapput, ikiorneqarnissarlu ersissutigineqassannngilaq.

Sakkortuumik inuuneqartut inuunerinnerulernissaannut kikkut akisussaanerat oqaatiguminaappoq. Immaqalu NAKUUSA akisussaaffiup ilaanik aamma tigummiarpoq.

Inuusuttut inersimasutorluinnaq iliussapput. Imminnut ikiussapput tapersersoqatigiillutillu – Kalaallit Nunaannimi ikittuinaavugut. Inuit aliasukkaangata takuneqarsinnaasarput. Kikkutaaq tamarmik ataatsimooqatiginnermut isertinneqarnissaat pingaaruteqarpoq – immaqaluunniit arlaasa mattunneqannginnissaat isumagalugu.

Inuusuttut arlallit meeqqanik/inuusuttunik arlalinnik inuuniarnermikkut ajornartorsiutilinnik annertuumik ilisimaarinnissimasut, ilaatigut angajoqqaat tamarmik, ilaatigut inersimasut tamarmik inuusuttut inuuniarnermikkut ajornakusooruteqartillugit iliuuseqarnissamut akisussaanerannik isumaqarnertik oqaatigaat. Ingammillu angajoqqaat akisussaaffeqarnerat angajoqqaallu inuunerminni ajornakusooruteqarnerat tamarmik akisussaaffimminnik eqqortitsinnginnerannut pingaaruteqartippaat:

Akisussaaffik angajoqqaaniippoq. Qanoq ililluni meeqqat inuunerinnerulersinnissaat sammilluarneqarpoq. Immaqa angajoqqaat inuunerat eqqummaariffiqineqartariaqarpoq, taamaaliornikkut pitsaasumik ingerlasoqarsinnaaleqqullugu.

Ikinngutima ilaata ataataa imminut toquppoq, imertartumillu anaanaqarpoq. Angajoqqaallu inuunerat pitsaanerulersinneqarsimasuuppat, taassuma inuunera allaanerusimassagaluarpoq.

Angajoqqaat, meeqqat pinnatik, ikiorserneqarnissamut innersuunneqartariaqarput. Angajoqqaat atornerluinerminnik katsorsarneqassapput, taamattaarlu tarnip nakorsaanik oqaloqateqarlutik.

Atuariartorneq ajortumik ilisarisimasaqarpunga. Taamaattoqarneranilu ilinniartitsisut annertunerusumik iliuuseqarsimasinnaagaluartut isumaqarpunga. Nukappiaqqap qanoq innera ilinniartitsisut apequtigineq ajorpaat. Taamattaarlu taanna sumiinnersoq atuaqatai aperineqarneq ajorput. Isiginiarneqanngivippoq. Kommunitimilu suliamik ingerlatsisut taamaattoqarneranik paasisaqarnerminni sukkanerusumik qisuariartariaqarput.

Inersimasut meeqqanik isigititsinatik imertariaqartut isumaqarpunga, taamaalillunilu ileqqoq meeqqanit nangitsinneqassanngilaq. Ataata imertarpoq, imertorli isigineq ajorpara. Imigassaq soqutigisorsuunngilara.

Inuusuttut ajornartorsiutinik aaqqiinartariaqartut isumaqanngilanga. Angajoqqaat iliuseqarfigineqassapput. Taamaaliortoqarpallu aatsaat meeqqat toqqissillutik inuulersinnaapput.

Inuusuttullu ataasiakkaat inuiaqatigiinni kalaallinut tunngasunik eqqarsaatersuuteqarput. Inuiaqatigiinni inuusuttut amerlanerusut inersimasutut pitsaasumik inuuneqalissappata, iliuseqarnissap pisariaqassusaa ataatsimoorunnerusariaqartoq taakku isumaqarput:

Kalaallit Nunaanni kikkut tamarmik inuusuttunik inuuniarnermikkut ajornartorsiutilinnik ilisarimasaraqput, kikkullu tamarmik meeqqat pisinnaatitaaffiunik ilisimasaqarnerusuugunik malinnillutillu, arlaannik pisoqassagalarpoq, soorlu imminut toquttartut ikinnerulerlutik.

Inuuniarnikkut ajornartorsiuteqartoqarnera ilisimaneqarsinnaavoq, iliuseqartoqarnerli ajorpoq.

Soorunami ilungersunartorsiortut ikiussavavut. Tamanna oqaluuserisariaqarpapput. Ilisimasaqartillutalu amerlanernik nalunaaruteqartariaqarpugut. Tamanna meeqqanut nalunaarutiginnitunullu kingunerluuteqarpallaassasoq inuit eqqarsaatigisorujussusarpaat. Nalunaarutiginnittut tusaamanerlugaalersarput. Ajornartorsiuteqartoqarnerali ilisimaaralugu iliuseqanngikkaanni, tamanna ajornartorsiutaalersarpoq. Inuusuttut inersimasumik ilinniartitsisumilluunniit naalaarumasumik oqaloqateqartariaqarput – taava pitsaanerulissapput. Oqaaseqanngippatami, taava qanoq ililluni iliuseqartoqassagami? Oqaluuserinnissimasumik ilisarimasaqarpunga – taanna maanna inuunerinneruvoq.

EQIKKAANEQ

Misissuineq NAKUUSAp Meeqqat Isummersorfiani ilaasortanik aqqanilinnik ataasiakkaaraluni apersuinikkut ingerlanneqarpoq. Misissuinermilu apeqqutit makku akissutissarsiniarneqarput:

1. Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit inuusuttut sunik ilikkagaqarpat?
2. NAKUUSAp ingerlataanut sorlernut inuusuttut peqataasimappat?
3. Inuusuttut, inuusuttunik allanik inuuniarnikkut ajornartorsiutilinnik sunik ilisimasaqarpat?
4. Akissussaaffimmik tigusiniarlutik inuusuttut namminneq qanoq iliorsimappat?
5. Kikkut iliuuseqarnissamut akisussaanerannik taakku qanoq isumaqarpat?

Inuusuttut apersorneqarnerminni akissutiminni, inuusuttut meeqqat pisinnaatitaaffiinik ilisimasaqalernerat iluatsilluarsimasoq ersersippaat. Peqatigisaanillu pisinnaatitaaffiit meeqqanut inuusuttunullu inuunerinnerulernissamut aqquatasutut inuusuttut isigaat. Pisinnaatitaaffillu aqqummik, meeqqat inuusuttullu killissarisamik qaangerneqartarnerannik naammagitaannannginnissamik aqutissiuussisutut isigaat – ingamillu meeqqat oqarsinnaatitaanermut pisinnaatitaaffeqanerat inuusuttut pingaartippaat.

Pisinnaatitaaffinnik ilikkagaqarnissaq inuusuttut akuuffigisorujussuaat. NAKUUSAmili peqataaneq sioqqullugu inuusuttut amer-

lasuut meeqqat pisinnaatitaaffeqanerannik ilisimaarinninnginnerat, apersuinerit ersersippaat.

Inuusuttut sammisanut assigiinngitsunut arlalinnut peqataapput. Ingammillu tamarmik meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit ilisimalikkaminnik siaruarterinermut peqataapput. NAKUUSAlu siunertap erseqqissumik oqaasertalernissaanut kiisalu ilinniartitsinerup (ataatsimoornerullu) piler-saarusioneranut, inuusuttut/meeqqat ilisimasaqalernissaannik qulakeerisumik, kiisalu inuusuttut NAKUUSAp paasititsiniaanerani peqataanerisigut kiisalu inuusuttut atuarfiini atuartunik allanik paasititsiniaanerisigut, annertuumik suliniarpoq. NAKUUSAp ukiumoortumik ataatsimeersuartsineri Kalaallit Nunaanni piffinni assigiinngitsuni ingerlanneqartarput. Tamatumalu nassatarisaanik inuusuttut piffinnut assigiinngitsunut angalanissamut (angalanertillu NAKUUSAmut akilertillugu) periarfisaqalersarput. Piffinni nalusaminni nutaanik ikinnguteqalersarput, inersimasunillu inuusuttut meeqqat pisinnaataaffiinnik, inuuniarnermi pissutsinik ilikkartitsinissamut ineriartornerullu pitsaasumut sangutinissaanut iliuuseqarusussusilinnik naapitsisarput.

Inuusuttut meeqqanik inuusuttunillu inuuniarnikkut ajornartorsiuteqarlutillu ilungersuutilinnik aalajangersimasunik annertuumik ilisimasaqarput – inuusuttullu ilaat namminneq inuunerminnit misilitagaqarput. Inuusuttullu akissutaanni ajornartorsiutinut sukumiisunut, sukumiisumik aaqqiiniartarnerat erserpoq.

NAKUUSAllu suliniaqqinnerani inuuniarnikkut ajornartorsiutilinnik nalaataqanermi qanoq eqqarsarnissamut suleriaatsimik nassaartoqarsinnaasuuppat, suliniutinillu pissutsinik pitsanngusinnaasunik pisanaganassagaluarpoq, soorlu inuusuttut inuuniarnikut ajornartorsiutinik qanoq oqaluuserinnissinnaanerannik sukumiisumik siunnersuuteqarnikkut, tamannalu inuusuttut arlallit apersorneqarnerminni iserfigereerpaat.

Ataatsimullu isigalugu NAKUUSAp suliniutaani inuusuttut Meeqqat Isummorsorfianni peqataasut namminneq misilittakkaminnik oqaasertaliinissamik periarfissinneqarnissaanik imaqarpoq, soorluttaaq suliniut aqcutigalugu meeqqat inuusuttullu qanoq amerlatigisut inuuniarnikkut ajornartorsiuteqarlutik inuunerannik inuusuttut ilisimasaqarnerulernissaannik siunertaqartoq. Apersuinermilu meeqqat ilaasa ajornartorsiornartumik inuunerannut tunngatillugu eqqarsaatersuutiminnik inuusuttut misilittakkaminnik ammasumik saqqummiisuipput.

NAJOQUTARISAT

- Christensen, E. (2014): *2 år efter starten på NAKUUSA*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 14:04.
- Christensen, E. (2013): *Ung i det grønlandske samfund. Unges viden om og holdning til sociale problemer og muligheder*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:16.
- Christensen, E. (2012): *NAKUUSA – vi vil og vi kan. En opfølgning på Youth Forum i Ilulissat 2011*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:12.
- Christensen, E. & S. Baviskar (2015): *Unge i Grønland. Med fokus på seksualitet og seksuelle overgreb*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:12.
- Christensen, E., L.G. Kristensen & S. Baviskar (2009): *Børn i Grønland. En kortlægning af 0-14-årige børns og familiers trivsel*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:01.

SFI-P NALUNAARUSIAAI 2014

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 14:01 Bach, H.B. & M.R. Larsen: *Dagpengemodtageres situation omkring dagpengeophør*. 135 sider. e-ISBN: 978-87-7119-223-0. Netpublikation.
- 14:02 Loft, L.T.G.: *Parinterventioner og samlivsbrud. En systematisk forskningsoversigt*. 81 sider. e-ISBN: 978-87-7119-225-4. Netpublikation.
- 14:03 Aner, L.G. & H.K. Hansen: *Flytninger fra byer til land- og yderområder. Højtuddannede og socialt udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner – Mønstre og motiver*. 169 sider. e-ISBN: 978-87-7119-226-1. Netpublikation.
- 14:04 Christensen, E.: *2 år efter starten på Nakuusa*. 57 sider. e-ISBN: 978-87-7119-228-5. Netpublikation.
- 14:05 Christensen, E.: *NAKUUSAP aallartimmalli ukiut marluk qaangi-unneri*. 61 sider. e-ISBN: 978-87-7119-230-8. Netpublikation.
- 14:06 Bengtsson, S., L.B. Larsen & M.L. Sommer: *Dødfødte børn og deres livsbetingelser*. 147 sider. ISBN: 978-87-7119-232-2. e-ISBN: 978-87-7119-233-9. Vejledende pris: 140,00 kr.

- 14:07 Larsen, L.B., S. Bengtsson & M.L. Sommer: *Døve og døvblevne mennesker. Hverdagsliv og levevilkår*. 169 sider. ISBN: 978-87-7119-234-6. e-ISBN: 978-87-7119-235-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:08 Oldrup, H. & A.-K. Højen-Sørensen: *De aldersopdelte fokusområder i ICS. Kvalificeringen af den socialfaglige metode*. 189 sider. e-ISBN: 978-87-7119-236-0. Netpublikation.
- 14:09 Fridberg, T. & L.S. Henriksen: *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. 304 sider. ISBN: 978-87-7119-237-7. e-ISBN: 978-87-7119-238-4. Vejledende pris: 300,00 kr.
- 14:10 Lauritzen, H.H.: *Ældres ressourcer og behov i perioden 1997-2012. Nyeste viden på baggrund af ældredatabasen*. 142 sider. ISBN: 978-87-7119-239-1. e-ISBN: 978-87-7119-240-7. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 14:11 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Litteraturstudie af handicap og beskæftigelse*. 202 sider. ISBN: 978-87-7119-241-4. e-ISBN: 978-87-7119-242-1. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 14:12 Bille, R. & H. Holt: *Kommunal praksis på arbejdsskadeområdet. En kvalitativ analyse af fire jobcentres håndtering af arbejdsskader*. 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-244-5. Netpublikation.
- 14:13 Rosdahl, A.: *Fra 15 år til 27 år. PISA 2000-eleverne i 2011/12*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-245-2. e-ISBN: 978-87-7119-246-9. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:14 Bengtsson, S., K. Bengtsson, A.A. Kjær, M. Damgaard & C. Kolding-Sørensen: *Hvilken forskel gør en tilkendelse af førtidspension?* 144 sider. ISBN: 978-87-7119-247-6. e-ISBN: 978-87-7119-248-3. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 14:15 Bach, H.B.: *Skadelidtes reaktion på en verserende arbejdsskadesag*. e-ISBN: 978-87-7119-249-0. Netpublikation.
- 14:16 Weatherall, C.D., H.H. Lauritzen, A.T. Hansen & T. Termansen: *Evaluering af "Fast tilknyttede læger på plejecentre". Et pilotprojekt*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-250-6. e-ISBN: 978-87-7119-251-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:17 Pontoppidan, M., N.K. Niss: *Instrumenter til at måle små børns trivsel*. 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119-252-0. Netpublikation
- 14:18 Ottosen, M.H., A. Liversage & R.F. Olsen: *Skilsmissebørn med etnisk minoritetsbaggrund*. 256 sider. ISBN: 978-87-7119-253-7. e-ISBN: 978-87-7119-254-4. Vejledende pris: 250,00 kr.

- 14:19 *Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer i Danmark. En kortlægning.* 86 sider. E-ISBN: 978-87-7119-255-1, Netpublikation
- 14:20 Amilon, A.G., P. Rotger & A.G. Jeppesen: *Danskernes pensionsopsparinger og indkomster 2000-2011.* 160 sider. ISBN: 978-87-7119-256-8. e-ISBN: 978-87-7119-257-5. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:21 Jonasson, A.B.: *Konsekvenser af dagpengeperiodens halvering.* 112 sider. ISBN: 978-87-7119-258-2. e-ISBN: 978-87-7119-259-9. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 14:22 Siren, A. & S.G. Knudsen: *Ældre og digitalisering. Holdninger og erfaringer blandt ældre i Danmark.* 128 sider. ISBN: 978-87-7119-260-5. e-ISBN: 978-87-7119-262-2. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 14:23 Christoffersen, M.N., A.-K. Højen-Sørensen & L. Laugesen: *Daginstitutionens betydning for børns udvikling. En forskningsoversigt.* 192 sider. ISBN: 978-87-7119-266-7. e-ISBN: 978-87-7119-262-9. Vejledende pris: 190,00 kr.
- 14:24 Keilow, M., A. Holm, S. Bagger & S. Henze-Pedersen: *Udvikling af trivselsmålinger i folkeskolen. En pilotundersøgelse.* 180 sider. e-ISBN: 978-87-7119-263-6. Netpublikation.
- 14:25 Christensen, C.P., I.G. Andersen, P. Bingley & C.S. Sonneschmidt: *Effekten af It-støtte på elevers læsefærdigheder.* 80 sider. ISBN: 978-87-7119-264-3. e-ISBN: 978-87-7119-265-0. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 14:26 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap, uddannelse og beskæftigelse.* 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119-267-4. Netpublikation
- 14:27 Jakobsen, V., S. Jensen, H. Holt & M. Larsen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2014.* 208 sider, ISBN: 978-87-7119-268-1. e-ISBN: 978-87-7119-269-8. Pris: 200,00 kr.
- 14:28 Pejtersen, J.H. & T. Dyrvig: *Forebyggelse af udadreagerende adfærd hos ældre med demens.* 96 sider. ISBN: 978-87-7119-270-4. e-ISBN: 978-87-7119-271-1. Pris: 90,00 kr.
- 14:29 Bengtsson, S., L.N. Johansen & C.E. Andersen: *Hjemmetraining. Evaluering af regelsættet om hjælp og støtte efter Servicelovens § 32 st. 6-9.* 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-272-8. Netpublikation.
- 14:30 Ottosen, M.H., D. Andersen, K.M. Dahl, A.T. Hansen, M. Lausten & S.V. Østergaard: *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2014.* 248 sider. ISBN: 978-87-7119-274-2. e-ISBN: 978-87-7119-275-9. Pris: 250,00 kr.

- 15:01 Ottosen, M.H., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen: *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. 122 sider. ISBN: 978-87-7119-276-6. e-ISBN: 978-87-7119-277-3. Pris: 120,00 kr.
- 15:02 Benjaminsen, L., T. Dyrvig & T. Gliese: *Livet på hjemløseboformer*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-278-0. e-ISBN: 978-87-7119-279-7. Pris: 140,00 kr.
- 15:03 Gorinas, C. & V. Jakobsen: *Indvandreres og efterkommeres placering på det danske arbejdsmarked*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-280-3. e-ISBN: 978-87-7119-281-0. Pris: 170,00 kr.
- 15:04 Niss, N.K., A. Kierkgaard, A.-K. Højen-Sørensen & A.Aa. Hansen: *Barrierer for tidlig opsporing af alkoholproblemer i børnefamilier. En analyse af barrierer for frontpersonalet*. 145 sider. e-ISBN: 978-87-7119-282-7. Netpublikation
- 15:05 Bengtsson, S., A.L. Rasmussen & S. Gregersen: *Metoder i botilbud*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-283-4. e-ISBN: 978-87-7119-284-1. Pris: 200,00 kr.
- 15:06 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2014*. 240 sider. ISBN: 978-87-7119-285-8. e-ISBN: 978-87-7119-286-5. Pris: 240,00 kr.
- 15:07 Dietrichson, J., M. Bøg, T. Filges & A.-M.K. Jørgensen. *Skolerettede indsatser for elever med svag socioøkonomisk baggrund*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-287-2. e-ISBN: 978-87-7119-288-9. Pris: 140,00 kr.
- 15:08 Østergaard, S.V., A.B. Steensgaard, A.T. Hansen, S. Henze-Pedersen & J. Østergaard: *På vej mod ungdomskriminalitet. Hvilke faktorer i barndommen gør en forskel?*. 100 sider. e-ISBN: 978-87-7119-289-6. Netpublikation.
- 15:09 Keilow, M. & A. Holm: *Udvikling af måleinstrument for elevadfærd og -holdninger. Baseline data fra evaluering af folkeskolereformen*. 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-290-2. Netpublikation.
- 15:10 Albæk, K., H.B. Bach, R. Bille, B.K. Graversen, H. Holt, S. Jensen & A.B. Jonassen: *Evaluering af mentorordningen*. 144 sider. e-ISBN: 978-87-7119-291-9. Netpublikation.
- 15:12 Christensen, E. & S. Baviskar: *Unge i Grønland. Med fokus på seksualitet og seksuelle overgreb*. 128 sider. ISBN: 978-87-7119-293-3. e-ISBN: 978-87-7119-294-0. Pris: 120,00 kr.
- 15:13 Christensen, E. & S. Baviskar: *Kalaallit nunaanni inuusuttut. Kinguaassiutitut tunngasut kinguaasiutitigullu innarliisarnirit*

- qitiunneqarlutik*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-295-7. e-ISBN: 978-87-7119-296-4. Pris: 140,00 kr.
- 15:14 Rangvid, B.S., V.M. Jensen & S.S. Nielsen. *Forberedende tilbud og overgang til ungdomsuddannelse*. 99 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 297-1. Netpublikation.
- 15:15 Amilon, A. (red.): *Inkluderende skolemiljøer – elevernes roller*. 288 sider. ISBN: 978-87-7119-304-6. e-ISBN: 978-87-7119- 300-8. Pris: 280,00 kr.
- 15:16 Amilon, A.: *Evaluering af lokale initiativer for førtidspensionister*. 96 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 301-5. Netpublikation
- 15:17: Jakobsen, V.: *Uddannelses- og beskæftigelsesmønstre i årene efter grundskolen. En sammenligning af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og etniske danskere*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-305-3. e-ISBN: 978-87-7119- 306-0. Pris: 140,00 kr.
- 15:18 Christensen, G., A.G. Jeppesen, A.A. Kjær & K. Markwardt: *Udsættelser af lejere – Udvikling og benchmarking. Lejere berørt af fogedsager og udsættelser i perioden 2007-13*. 178 sider, e-ISBN: 978-87-7119-307-7. Netpublikation
- 15:19 Christensen, C.P. & C. Scavenius: *Et felteksperiment med Kærlighed i Kaos. Et forældretræningsprogram til familier med ADHD eller ADHD-lignende vanskeligheder*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-308-4. e-ISBN: 978-87-7119- 309-1. Pris: 90,00 kr.
- 15:20 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse i 2014. Regionale forskelle*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-310-7. e-ISBN: 978-87-7119- 311-4. Pris: 90,00 kr.
- 15:21 Nielsen, C.P., M.D. Munk, M.T. Jensen, K. Karmsteen & A.-M.K. Jørgensen: *Mønsterbryderindsatser på de videregående uddannelser. En forskningskortlægning*. 168 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 312-1. Netpublikation.
- 15:22 Sievertsen, H.H. & C.J. de Montgomery: *Børn i lavindkomstfamilier*. 105 sider. e-ISBN: 978-87-7119-313-8. Netpublikation.
- 15:23 Wendt, R.E. & A.-M.K. Jørgensen: *Forskningskortlægning, kvalitetsvurdering og analyse af udviklingen i skandinavisk dagtilbudsforskning for 0-6-årige i året 2013*. 98 sider. E-ISBN:978-87-7119-314-5. Netpublikation.
- 15:24 Termansen, T., T. Dyrvig, N.K. Niss, J.H. Pejtersen: *Unge i misbrugsbehandling*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-315-2. e-ISBN: 978-87-7119- 316-9. Pris: 170,00 kr.

- 15:25 Christensen, E.: *Det har vi lært af NAKUUSA*. 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-317-6. Netpublikation.
- 15:26 Christensen, E.: *Nakuusamit makku ilikkarpavut. NAKuusap meeqqanut isummorsorfiani ilaasortanik apersuineq*. 62 sider. e-ISBN: 978-87-7119-318-3. Netpublikation.
- 15:27 Keilow, M. & A. Holm: *Skalaer til måling af elevtrivsel på erhvervsuddannelserne. En analyse af data fra tidligere trivselsmålinger. Bidrag til Undervisningsministeriets udvikling af elevtrivselsmålinger på erhvervsuddannelserne*. 92 sider. e-ISBN: 978-87-7119-319-0. Netpublikation.
- 15:28 Andersen, D. & B.S. Rangvid: *Skoleudvikling med fokus på sprog i al undervisning. Implementering og elevresultater af udviklingsprogram til styrkelse af tosprogede elevers faglighed i de 2 første år*. 116 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 320-6. Netpublikation.
- 15:29 Baviskar, S: *Grønlandere i Danmark. En registerbaseret kortlægning*. 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 321-3. Netpublikation.
- 15:30 Siren, A., R.N. Brunner, R.C.H. Jørgensen: *"Øvelse gør mester" i Næstved Kommune. Evaluering af livskvalitet i forbindelse med et rehabiliteringsforløb på plejecentre*. 71 sider. e-ISBN: 978-87-7119-322-0. Netpublikation.
- 15:31 Holt, H., M. Larsen, H.B. Bach & S. Jensen: *Borgere I fleksjob efter reformen*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-323-7. e-ISBN: 978-87-7119- 324-4. Pris: 200,00 kr.
- 15:32 Keilow, M., M. Friis-Hansen, R.M. Kristensen & A. Holm: *Effekter af klasseledelse på elevers læring og trivsel*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-325-1. e-ISBN: 978-87-7119-326-8. Pris: 170,00 kr.
- 15:33 Christensen, E: *3-5 år efter ophold i Mælkebøtten – en opfølgning af 26 børn og unge*. 64 sider. ISBN: 978-87-7119-327-5. e-ISBN: 978-87-7119-328-2. Pris: 60,00 kr.
- 15:34 Christensen, E: *Meeqqanik inuusuttumillu 26-nik malinnaaqqinneq - Mælkebøttenimit nuunnerinit ukiut 3-5 kingorna*. 64 sider. ISBN: 978-87-7119-329-9. e-ISBN: 978-87-7119- 330-5. Pris: 60,00 kr.
- 15:35 Benjaminsen, L. & H.H. Lauritzen: *Hjemløshed i Danmark 2015. National kortlægning*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-333-6. e-ISBN: 978-87-7119-334-3. Pris: 200,00 kr.
- 15:36 Nielsen, C.P., A.T. Hansen, V.M. Jensen & K.S. Arendt: *Folkeskolereformen. Beskrivelse af 2. dataindsamling blandt elever*. 137 sider. E-ISBN: 978-87-7119-335-0. Netpublikation.

- 15:37 Jensen, M.T., K. Karmsteen, A.-M.K. Jørgensen & S.B. Rayce: *Psychosocial function and health in veteran families - A gap map of publications within the field*. 220 sider. e-ISBN: 978-87-7119-336-7. Netpublikation.
- 15:38 Sievertsen, H.H: *En god start – betydningen af alder ved skolestart for barnets udvikling*. 83 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 337-4. Netpublikation.
- 15:39 Mehlsen, L., H. Holt, H.B. Bach & C. Törnfeldt: *Ressourceforløb. Koordinerende sagsbehandlere og borgeres erfaringer*. 108 sider. ISBN: 978-87-7119-338-1. Pris: 200,00 kr.
- 15:40 Kjer, M.G., S. Baviskar & Winter S.C.: *Skoleledelse I folkeskolereformens første år. En kortlægning*. 140 sider. e-ISBN: 978-87-7119-340-4. Netpublikation.
- 15:41 Benjaminsen, L., S.B. Andrade, D. Andersen, M.H. Enemark & J.F. Birkelund: *Familiebaggrund og social marginalisering i Danmark. En registerbaseret kortlægning*. 336 sider. ISBN: 978-87-7119-341-1. e-ISBN: 978-87-7119- 342-8. Pris: 330,00 kr.
- 15:42 Lausten, M., S. Frederiksen, R.F. Olsen, A.A. Nielsen & T.T. Bengtsson: *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer – del II. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. 128 sider. ISBN: 978-87-7119-343-5. e-ISBN: 978-87-7119- 344-2. Pris: 120,00 kr.
- 15:43 Niss, N.K. & I.S. Rasmussen: *Evaluering af satspuljen forebyggende indsatser for overvægtige børn og unge*. 129 sider. e-ISBN: 978-87-7119-345-9. Netpublikation.
- 15:44 Jakobsen, V., M. Larsen & S. Jensen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2015*. 272 sider. ISBN: 978-87-7119-346-6. e-ISBN: 978-87-7119- 347-3. Pris: 270,00 kr.
- 15:45 Christensen, G., R.C.H. Jørgensen & M.R. Larsen: *Erfaringer med at ændre socialt mix i udsatte boligområder. Evaluering af brugen af anvisnings- og udlejningsredskaber som led i Landsbyggefondens 2006-10-midler*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-348-0. e-ISBN: 978-87-7119- 349-7. Pris: 200,00 kr.
- 15:46 Mehlsen, L., M.T. Jensen, A.-M.K. Jørgensen, R.E. Wendt & G. Christensen: *Effektfulde indsatser i boligområder til forebyggelse af kriminalitet. En systematisk forskningsoversigt, nr. 1 af 4*. 112 sider. ISBN: 978-87-7119-350-3. e-ISBN: 978-87-7119- 351-0. Pris: 110,00 kr.

NAKUUSAMIT MAKKU ILIKKARPAVUT

NAKUUSAP MEEQQANUT ISUMMERSORFIANI ILAASORTANIK APERSUINEQ

Misissuinerne tulleriinni sisamani, NAKUUSAmik suliniummik, sammisanik/suliniutinik, Kalaallit Nunaanni meeqqat atugaasa pisinnaatitaaffiisalu patajaallisarneqarnissaannik qulakkeerisussanik, malinnaasuni kingullersaavoq.

Misissuinermilu uani inuusuttut NAKUUSAp meeqqanut isummersortartuini peqataasunik sammisaqarpoq.

Misissuinermi apeqqutit makku paasiniaaffigineqarput:

- Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit inuusuttut sunik ilikkagaqarpat?
- NAKUUSAp ingerlataanut sorlertut inuusuttut peqataasimappat?
- Inuusuttut, inuusuttunik allanik inuuniarnikkut ajornakusoorutilinnik sunik ilisimasaqarpat?
- Akissussaaffimmik tigusiarnilutik inuusuttut namminneq qanoq iliorsimappat, kikkullu meeqqanik inuusuttunillu inuuniarnermikkut ajornakusoorutilinnik ikiuinissamat akisussaaffeqartut taakku isumaqarpat?

Angajoqqaat inuuniarnermikkut ajornakusooruteqaraangata tamanna meeqqat inuunerannut qanoq sunniuteqartarnersoq inuusuttut isummersortartuni peqataasut ilisimaarigaat nalunaarusiap ersersippaa.

Peqatigisaanillu pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu nutaamik inuuneqalernissamat aqqutissaasutut inuusuttunit isigineqarput. Apersorneqartut allannguisinnaanermut annertuumik peqataarususseqarput, qanorli iliortoqarsinnaaneramik annikitsuinnarmik ilisimasaqarput. Amerlanerillu angajoqqaat ikiuinissamik akisussaaffeqarnerunerannik isumaqarput. Inuusuttullu arlaannaataluunniit pisortat neqeroorutaat ikiuisinnaanermut periarfissatut taanngilaa.

NAKUUSA-mik suliniut 2011-mili ingerlavoq, Ilaqutariinnermullu, Naligiisitaanermut Isumaginninnermullu Naalakker-suisoqarfiup, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat kiisalu UNICEF Danmarkip suleqatigiillutik ingerlappaat.